

MILJÖMÅLSPROGRAM 2005-2010

FÖR

SVEDALA KOMMUN

Svedala kommuns miljömålsprogram MMP-05

År 1999 antog Sveriges riksdag 15 miljökvalitetsmål. Syftet med målen är att till nästa generation överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. De 15 miljömålen kommer att vara ett riktmärke för allt miljöarbete i Sverige under en lång tid framöver.

De nationella miljömålen har, av Länsstyrelsen i Skåne, brutits ned till regional nivå.

I ”Miljömålsprogram för Svedala” (MMP-05) har de regionala målen anpassats efter Svedala kommuns förutsättningar och miljöproblem. De miljömål som är viktigast att arbeta med är:

- Ett rikt växt- och djurliv
- Begränsad klimatpåverkan
- Ingen övergödning
- Giftfri miljö
- Ett rikt odlingslandskap
- En god bebyggd miljö

Det är också inom dessa mål som flest åtgärder kommer att genomföras. Framför allt är MMP-05 fokuserad på att förebygga miljöproblem i framtiden. Detta kan ske genom noggrann planering vid nyexploateringar. Det är också viktigt att ha en god framförhållning när det gäller energifrågor. MMP-05 kommer därför att kompletteras med åtgärder som direkt berör dessa.

Innehållsförteckning

1. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN	5
Bakgrund	5
Miljötillståndet i Svedala kommun	7
Nationellt miljö kvalitetsmål	7
2. FRISK LUFT	13
Bakgrund	13
Miljötillståndet i Svedala kommun	14
Nationellt miljö kvalitetsmål	15
3. BARA NATURLIG FÖRSURNING	19
Bakgrund	19
Miljötillståndet i Svedala kommun	19
Nationellt miljö kvalitetsmål	20
4. GIFTFRI MILJÖ	23
Bakgrund	23
Miljötillståndet i Svedala	23
Nationellt miljö kvalitetsmål	24
6. SÄKER STRÅLMILJÖ.....	30
Bakgrund	30
Miljötillståndet i Svedala kommun	30
Nationellt miljö kvalitetsmål	30
7. INGEN ÖVERGÖDNING.....	33
Bakgrund	33
Miljötillståndet i Svedala kommun	33
Nationellt miljö kvalitetsmål	34
8. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG	38
Bakgrund	38
Miljötillståndet i Svedala kommun	38
Nationellt miljö kvalitetsmål	39
9. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET	43
Bakgrund	43
Miljötillståndet i Svedala kommun	43
Nationellt miljö kvalitetsmål	44
10. MYLLRANDE VÅTMARKER.....	47
Bakgrund	47
Miljötillståndet i Svedala kommun	48
Nationellt miljö kvalitetsmål	48
11. LEVANDE SKOGAR.....	51
Bakgrund	51
Miljötillståndet i Svedala kommun	51
Nationellt miljö kvalitetsmål	52
12. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP	56
Bakgrund	56
Miljötillståndet i Svedala kommun	57
Nationellt miljö kvalitetsmål	57

13. GOD BEBYGGD MILJÖ.....	62
Bakgrund	62
Miljötilståndet i Svedala kommun	63
Nationellt miljö kvalitetsmål	66
16. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV	75
Bakgrund	75
Miljötilståndet i Svedala Kommun	76
Nationellt miljö kvalitetsmål	77
Åtgärder i Svedala kommun.....	78
ORDLISTA	81

Bilagor

1. Sammanställning av åtgärder för Utbildningsutskottet
2. Sammanställning av åtgärder för Vårdutskottet
3. Sammanställning av åtgärder för Kulturutskottet
4. Sammanställning av åtgärder för Tekniskt utskott
5. Sammanställning av åtgärder för Miljöutskottet
6. Sammanställning av åtgärder för Utvecklingsutskottet

1. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Bakgrund

Från senare delen av 1800-talet har meteorologiska observationer regelbundet genomförts. Trenden är tydlig. Den visar att sedan mitten av 1920-talet har en global uppvärmning skett. År 1988 upprättades den internationella klimatpanelen IPPC (Intergovernmental Panel of Climate Change). IPPC är ett samarbetsorgan för ett hundratal klimatforskare över hela världen. Panelens uppgift är att utvärdera och sammanfatta sådan vetenskaplig, teknisk och socioekonomisk kunskap som kan belysa följderna av mänsklig påverkan av klimatet. IPPC tog 1995 ett ställningstagande med anledning av de klimatförändringar som skett under 1900-talet och kom då fram till att sammanvägningen av faktaunderlaget tyder på att människan märkbart har påverkat det globala klimatet. Man beräknar att jordens medeltemperatur kan komma att öka med mellan 1,4 – 5,8 °C de närmaste hundra åren. (Källa: En varmare värld. Monitor 18).

De viktigaste växthusgaserna att arbeta med är koldioxid, metan, dikväveoxid, fluorkolväten, fluorkarboner och svavelhexafluorid.

Koldioxid

Koldioxid bildas vid all förbränning. Det är kolet i det brinnande ämnet som reagerar med syret i luften. Koldioxid är en form i kolets kretslopp. Kol upptas i form av koldioxid av växter och av haven för att bygga upp organisk massa i form av växter. Vid förbränning av dessa växter frigörs kolet igen i form av koldioxid.

Problemet med den ökade växthuseffekten beror på att det bränsle som används till stor del i världen är fossilt. Det vill säga olja, naturgas och kol. Detta bränsle kommer från förmultnade växtdelar som legat bundet i jorden under miljontals år. När detta kol frigörs vid förbränning som sker nu och i så rikliga mängder hinner inte dagens växtlighet ta upp den frigjorda

koldioxiden. Koldioxiden lägger sig som ett skyddande skal i atmosfären och hindrar värmeutstrålning från jorden. Ungefär som glaset i ett växthus, därav namnet.

Metan (CH₄)

Metan bildas vid nedbrytning av organiskt material i syrefri miljö. Exempel på sådana miljöer är soppippar och deponier, våtmarker, risodlingar och magen på idisslare.

För Svedalas del är det främst våtmarker och idisslare som utgör utsläppskällor. Kommunen är delägare i SYSAV, Sydvästra Skånes avfallsaktiebolag, med lokalisering på Spillepengen i Malmö. På Spillepengen finns sopförbränningar och deponier. Vid deponierna samlas metangasen upp och används till uppvärmning varvid läckage därifrån antas vara försumbart.

Det finns en hel del våtmarker i kommunen och fler anläggs. Men våtmarkerna utgör samtidigt en viktig kväve- och fosforfälla och har därför en viktig funktion för att minska övergödningen av vattendrag, sjöar och Öresund. Dessutom bidrar de till ökat biologiskt mångfald.

Antalet idisslare i kommunen är 3 500 st. Metan påverkar växthuseffekten 21 gånger kraftigare än koldioxid. Mängden metan från dessa uppgår till 300 ton och vid omvandling till koldioxidekvivalenter är detta bidrag ca 6 300 ton koldioxid. I Sverige värnar vi om vårt öppna landskap så även om idisslare utgör källa till växthusgaser fyller de även en annan viktig funktion, den att beta och hålla landskapet öppet.

Dikväveoxid (N₂O)

Dikväveoxid eller lustgas som det också kallas, bildas vid nedbrytning och förmultning i åkermark och våtmarker samt vid förbränning av biomassa. Det allt mer effektiviserade jordbruket med höga kvävegivor ökar också mängden kvävgas i atmosfären.

Det finns i dagsläget inga uppgifter om mängden dikväveoxid som Svedala kommun bidrar med. Detta behöver undersökas vidare.

Det som kan göras under tiden är att arbeta med projekt som exempelvis ”Greppa näringen” och ”Miljöhousesyn”. Båda projekten riktar sig till lantbrukare och syftar bland annat till att se över lantbrukets miljöpåverkan och då även det som berör näringsflödet i verksamheten.

Lustgas påverkar växthuseffekten 310 gånger starkare än koldioxid.

Fluorkolväten (HFC)

HFC är ett köldmedia som används i kyl- frys och klimatanläggningar och i brandsläckningsutrustningar. De tidigare använda köldmedierna CFC och HCFC är numera förbjudna på grund av dess nedbrytande påverkan på ozonlagret. Ersättaren, HFC, har istället en negativ påverkan på växthuseffekten. HFC är som växthusgas mellan 140-11 700 gånger starkare än koldioxid. Den i Svedala installerade mängden HFC under 2003 uppgick till 165 kg och läckaget av HFC till 2 kg.

Det som kommunen kan göra är att informera allmänheten ytterligare om vikten av att lämna uttjänta anläggningar för korrekt omhändertagande.

Fluorkarboner (FC)

Fluorkarboner är som växthusgas mellan 6 500-9 200 gånger starkare än koldioxid. Fluorkarboner uppstår framförallt vid tillverkningsprocessen för aluminium. Det finns ingen sådan tillverkning i Svedala kommun.

Svavelhexafluorid (SF₆)

Svavelhexafluorid är som växthusgas 23 900 gånger starkare än koldioxid. Det finns i dagsläget inga uppgifter på om det finns utsläpp av denna gas i Svedala kommun.

Miljötilståndet i Svedala kommun

De i dagsläget kända utsläppen av växthusgaser, räknat i koldioxidekvivalenter i Svedala kommun är 4 ton/innevånare. 40 % av energianvändningen i Svedala härrör från transportsektorn och 25% från hushållen. Enligt kommunens delmål, fastställd i Miljöskyddsprogram -99, skulle fram till år 2000 utsläppen av koldioxid från användningen av fossila bränslen stabiliserats till 1990 års nivå för att därefter minska. Beräknat från 1990 års värden har istället koldioxidutsläppen ökat med 15 %.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN: s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farligt. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Åtgärdsarbetet ska inriktas på att halten av koldioxid i atmosfären stabiliseras på en halt lägre än 550 ppm samt att halterna av övriga växthusgaser inte ökar.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Utsläppen av växthusgaser skall som medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990. Utsläppen skall räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollet och IPCC: s definitioner.</p>	<p>Delmål 1 För måluppfyllelse av det regionala delmålet, ska Svedala kommuns utsläpp av koldioxid inklusive övriga växthusgaser, räknat som medelvärde för perioden 2008-2012, minska med 13 288 ton eller med 18 % räknat från 2001.</p>	<p>1. Kommunen ska i samband med framtagande av ny energiplan undersöka möjligheterna att röta bland annat matavfall, varefter eventuellt mål fastställ i energiplanen. (Egen åtgärd) (Se även God bebyggd miljö)</p> <p>2. En mötes- och resepolicy tas fram för att stimulera telefon- och videomöte samt bidra till en miljöanpassning av arbetsresor. (Egen formulering se åtgärd 5)</p> <p>3. Utbilda alla inom den kommunala verksamheten som kör bil i tjänsten i sparsam körning, så kallad Ecodriving samt alla som kör tunga fordon och maskiner i tung sparsam körning, heavy Ecodriving.</p> <p>4. Miljökrav ställs vid upphandling av transporttjänster.</p>	<p>1. Ansv: TU Tidp: Pågår Kostn: 75 000</p> <p>2. Ansv: UtvU eller KS Tidp: Att gälla fr o m 2007 Kostnad: Arbetstid för ca 3 v. Ca 25 000</p> <p>3. Ansv: Alla utskott Tidp: Påbörjas snarast, alla klara senast 2008 Kostn: Ca 2 000 kr/pers.</p> <p>4. Ansv: Alla utskott Tidp: Genast Kostn: Osäkert på kort sikt.</p>

		<p>5. Vid alla fordonsinköp, vilket omfattar även tjänstebilar, skall i den mån marknaden kan erbjuda erforderlig teknik fordon med alternativa drivmedel köpas in. (Egen åtgärd)</p> <p>6. Kommunen ska se över möjligheten att utveckla den befintliga bilpoolen till att även fungera som en bilpool för personalen.</p>	<p>5. Ansv: Alla utskott Tidp: Genast Kostn: Osäkert på kort sikt.</p> <p>6. Ansv: MU och TU Tidp: Snarast Kostn: Kommer troligtvis att minska kommunens kostnader för fordonen</p>
<p>Delmål 2 Energianvändningen per capita skall minska med fyra procent till år 2010 jämfört med 2002.(Särskilt delmål för Skåne)</p>	<p>Delmål 2 Svedala kommuns ska fram till år 2010 minska energianvändningen från 27 900 till 25 200 kWh/inv/år.</p>	<p>7. Elever undervisas om energi-användningens miljöpåverkan med hjälp av bland annat kampanj- och informations-materialet från sparkraft ”Släck efter dig”. Projekt för effektivare energianvändning genomförs. Initiera att eleverna arbetar med detta. (delmål 2 och 3)</p> <p>8. Arbetet med att inventera energibehovet och att ta fram en plan och kostnadsberäkning för att energieffektivisera alla byggnader inom kommunens verksamhet skall fortsätta. (Egen åtgärd)</p>	<p>7. Ansv: UtbU Tidp: Med början HT- 07 Kostn:</p> <p>8. Ansv: TU Tidp: Pågår Kostn: Innebär investerings-kostnader men besparingar på längre sikt.</p>

<p>Delmål 3 El producerad från förnybara energikällor i Sverige skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. För Skåne innebär detta 2 TWh el (Särskilt delmål för Skåne)</p>		<p>7. Kommunen ska i den egna verksamheten öka andelen värmeproduktion baserad på förnybara och möjliga energikällor. (Delmål 2 och 3)</p> <p>8. Kommunen ska arbeta för att öka andelen el- och värmeproduktion baserad på förnybara energikällor både i befintliga bostäder och lokaler samt vid nyproduktion. (Egen formulering) (delmål 2 och 3)</p> <p>9. Kommunen skall uppmuntra anställda till miljövänliga resvanor, både i tjänsten och till och från arbetet. Detta kan ske genom t ex genom ändringar i kommunens policy för tjänstefordon eller för egen bil i tjänsten, kampanjer med cykelersättning, tävlingar, bättre samåkningspremiering osv. kommunen skall senast år 2006 anta regler för tjänsteresor så att transportmedel med så låg miljöbelastning som möjligt prioriteras.</p>	<p>7. Ansv: TU Tidp: Från och med nästkommande upphandling Kostn:</p> <p>8. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Inom ramen för befintlig verksamhet</p> <p>9. Ansv: UtvU Tidp: Klart under 2006 Kostn: Pengar äskas i samband med presentation av projektet.</p>
---	--	--	--

		<p>Kommunen ska även formulera regler om kommunala tjänstebilar. (<u>Åtgärd kvar från MSP -99, Ansvarig UtvU överlämnad från SamhU</u>)(Delmål 1,2 och 3)</p> <p>10. Kommunen undersöker möjligheten att inrätta distansarbetsplatser där man kan hyra in sig och få social gemenskap (<u>Åtgärd kvar från MSP-99, Ansvarig UtvU överlämnad från SamhU</u>) (Delmål 1,2 och 3)</p> <p>11. Vid upphandling av varor och tjänster ska alltid aspekter som minskad energianvändning och miljöanpassad energiförsörjning beaktas.</p> <p>12. Konceptet från (Västra Hamnen i Malmö BO 01) om 100 procent förnybar lokalt producerat energi för hushållen används i samband med nya bostadsområden och utvärdering av effekterna görs. (Egen formulering se 24)</p>	<p>10. Ansv: UtvU Tidp: Klart under 2006 Kostn: Pengar äskas i samband med presentation av projektet.</p> <p>11. Ansv: Alla utskott Tidp: Genast Kost: Inom ramen för befintlig verksamhet</p> <p>12. Ansv: UtvU och MU Tidp: Nästkommande utbyggnad av bostadsområde. Kostn: Belastar ev exploatörerna</p>
--	--	---	---

Uppföljning sker och redovisas årligen genom

RUS:

- Koldioxidutsläpp, totalt
- Koldioxidutsläpp, sektorer
- Klimatpåverkande utsläpp per innevånare
- Förnybar el och värme
- Energianvändning

Gröna Nyckeltal:

- Antalet fordon på våra delar av E65 och 108:an
- antalet personbilar i trafik och per innevånare
- andelen miljöanpassade kommunala fordon.
- antal liter såld E85
- andelen kommunala inköp E85 jämfört med all försäljning

2. FRISK LUFT

Bakgrund

Utvecklingen av teknik och bränsle har lett till att luften under de senaste årtionden har förbättrats väsentligt. Dock avtog trenden med minskade luftföroreningar i slutet av 1990-talet och luftföroreningarna är fortfarande så höga i Sverige att man beräknar att ca 1 000 personer dör en för tidig död till följd av dem. Luftföroreningar är orsaken till många negativa effekter på hälsan så som luftrörsbesvär, cancer, allergier m m. Dessutom skadas skogsträd och jordbruksgrödor av luftföroreningarna och nedbrytningen av olika material påskyndas.

De föroreningar som har störst negativa effekter är kväveoxider, svaveldioxid, marknära ozon, partiklar och organiska miljögifter. Föroreningarna kommer till stor del från vägtrafik, arbetsmaskiner och förbränning av biobränslen, som vedeldning i icke godkända pannor. Situationen i Sverige påverkas också starkt av att luftföroreningar förs med vindar från andra länder.

Bensen

Det har uppmätts höga halter av bensen i ett flertal kommuner i Skåne. Ca 20 % av tätorterna i Sverige bedöms idag ha bensenhalter som överskrider miljö kvalitetsnormen. Källorna till bensen är framför allt vedeldning, bilavgaser och industriutsläpp och förekommer framför allt i urban miljö och i villaområden med hög andel fasta bränslen och otillräcklig förbränningsutrustning.

Partiklar

Partiklar består bland annat av salt, damm och kommer i stor utsträckning från vägtrafiken, industrier, arbetsmaskiner och energiproduktion. Längs vägar uppstår partiklar till följd av slitage av vägbanor, däck och bromsar. Vedeldning orsakar vid visst väderlek stora koncentrationer av partiklar.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Det har uppmätts höga halter av bensen i ett flertal kommuner i Skåne. Det finns därför anledning att misstänka att även Svedala har dessa höga halter. Bensen förekommer framför allt i urban miljö och i villaområden med hög andel fasta bränslen då många använder sina braskaminer och kombipannor för att värma upp sina fastigheter. Braskaminerna är endast avsedda för trivseledning och kombipannorna är ofta av gammal modell och därför inte miljögodkända samt saknar ackumulatortank eller tillräckligt stor sådan.

Enligt Vägverkets uppgifter ligger det uppskattade bakgrundsbidraget beräknat på årsmedelvärdestid för PM10 i Skåne mellan 14,6 – 16,1 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft), vilket innebär att samtliga kommuner i Skåne utifrån bakgrundshalten är skyldiga att företa mätningar av partiklar (PM10).

Nationellt miljö kvalitetsmål

Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation. Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärden är satta med hänsyn till personer med överkänslighet och astma.

Tabell 1. Tolkning av innebörden i miljö kvalitetsmålet Frisk luft när det gäller skyddet för personer med överkänslighet och astma. (Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier, prop. 2000/01:130)

Förorening	Halt som inte bör överskridas (mikrogram/m ³)	Medelvärdetid
Bensen	1	År
Bens(a)pyren	0,0001	År
Eten	1	År
Formaldehyd	10	Timme
Partiklar <10 mikrometer, PM 10	30	Dygn
	15	År
Sot	10	År
Ozon	80	Timme
	50	Sommarhalvåret (april-oktober)
	70	Åttatimmarsmedelvärde

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Halten 5 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för svaveldioxid skall vara uppnådd i samtliga kommuner år 2005.</p>	<p>Delmål 1 Halten 5 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för svaveldioxid skall vara uppnådd i samtliga kommuner år 2005.</p>	<p>1. Se över kommunens lokala föreskrifter för att tillse att krav ställs på pannor, vedkvalitet, eldnings sätt och ackumulatortank vid vedeldning och annan fastbränsleeldning. (Egen formulering)(Delmål 1-4)</p> <p>2. Ta fram en plan för när, var och hur mätningar ska ske avseende PM10 och bensen. (Egen åtgärd)(Delmål 1-4)</p> <p>3. Vid upphandling av arbetsmaskiner, fordon och tjänster väljs det alternativ som totalt sett ger mest miljövinster. Vid värderingen ska hänsyn tas till bl a naturmiljön, arbetsmiljön, resursanvändning m m. (Egen formulering)(Delmål 1-4)</p>	<p>1. Ansv: MU Tidp: Klart senast 2006 Kostn: 5 000 kr</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Klart senast 2006 Kostn: Medel äskas i samband med framtagande av plan.</p> <p>3. Ans: Alla förvaltningar Tidp: Med början Kostn: Osäkert på kort sikt</p>

<p>Delmål 2 Halterna 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde och 100 mikrogram/m³ som timmedelvärde för kväveoxid skall i huvudsak vara uppnådda år 2010.</p>	<p>Delmål 2 Halterna 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde och 100 mikrogram/m³ som timmedelvärde för kväveoxid skall i huvudsak vara uppnådda år 2010.</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>
<p>Delmål 3 Halten marknära ozon skall inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.</p>	<p>Delmål 3 Halten marknära ozon skall inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>
<p>Delmål 4 År 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska lösningsmedel (VOC) i Sverige, exklusive metan, ha minskat till 241 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen skall ha minskat till 21 000 ton.</p>	<p>Delmål 4 År 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska lösningsmedel (VOC) i Svedala, exklusive metan, i Svedala ha minskat till 265 ton.</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>	<p>Se åtgärder 1, 2 och 3</p>

Uppföljning sker och redovisas årligen genom

RUS:

- Bensen i luft
- Kväveoxid i luft
- Marknära zon
- Svaveldioxid i luft
- Kolväteutsläpp

Gröna nyckeltal:

- Flyktiga organiska lösningsmedel (VOC)
- Antalet klagomål på vedeldning
- Antal fastbränslepannor med och utan ackumulator

3. BARA NATURLIG FÖRSURNING

Bakgrund

Mer än 1/5 av Sveriges skogar, fjäll och sjöar bedöms vara försurade. Försurningen påverkar växter och djur, främst i sjöar och vattendrag och vårt dricksvatten samtidigt som människors hälsa påverkas. Skogen kan också bli känsligare för klimatpåverkan, sjukdomar och insektsangrepp. Försurningen medför även vittring av byggnader och material.

Utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak har störst betydelse för försurningen. År 2000 kom 92 % av nedfallet av kväveoxider och 79 % av ammoniaknedfallet från andra länder. Nedfallet av kväve är störst i landets sydvästra delar. Det beror på att det regnar mycket i området samtidigt som avståndet till kontinenten är litet.

Kvävehalterna i nederbörden har minskat under de senare åren. Men eftersom nederbörden samtidigt har ökat har ingen tydlig minskning av nedfallet av kväve kunnat konstateras. För att minska nedfallet måste bilar, lastbilar och fartyg få en effektivare rening och minskad bränsleförbrukning. Likaså måste avgaskraven för arbetsmaskiner skärpas. Problemen är större för att minska kväveutsläppen än att minska svavelutsläppen.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Försurningstillståndet i Svedala är den samma som för stora delar av Skåne. Nedfallet av luftburet kväve uppgår årligen till mellan 15 och 30 kg/ha. Den beräknade kritiska belastningsgränsen som måste underskridas för att skada inte ska uppkomma ligger på 5 kg/ha och år.

Nationellt miljö kvalitetsmål

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall inte heller öka korrosionshalten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation

Delmål 1-4 för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvar, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 År 2010 skall högst 5 procent av antalet sjöar och högst 15 procent av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan.</p>			
<p>Delmål 2 Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats.</p>	<p>Delmål 2 Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats</p>	<p>1. Undersöka lämpliga områden och i samverkan med markägare inplantera lövskog till följd av beslutade kompensationsåtgärder enligt balanseringsprincipen. (Egen åtgärd)</p>	<p>1. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Exploatörer står för kostnader för åtgärder enligt balanseringsprincipen.</p>
<p>Delmål 3 År 2010 skall utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 60 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen av svaveldioxid till luft skall ha minskat till 5 600 ton.</p>			
<p>Delmål 4 År 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen till luft skall ha minskat så att de uppgår till högst 22 200 ton.</p>			

Uppföljning sker årligen genom:

RUS:

- Kvävenedfall
- Svavelnedfall

Gröna nyckeltal:

- Arealen nyplanterad lövskog till följd av balanseringsprincipen.

4. GIFTFRI MILJÖ

Bakgrund

Bristen på kunskap om kemikaliers och föroreningars hälso- och miljöegenskaper är stor. Det gör det svårt att identifiera alla farliga ämnen och att begränsa riskerna. Vi vet dock att många kemiska ämnen i arbets-, utomhus- och inomhusmiljön påverkar hälsan och miljön negativt.

Några procent av befolkningen har t ex för höga halter av kadmium i njurarna. Polyklorerade bromider (PCB) och andra bromerade flamskyddsmedel förekommer i bröstmjök. En miljon svenskar har besvär som hänger samman med kemiska ämnen i inomhusmiljön.

Idag finns drygt 12 000 kemiska ämnen listade i Kemikalieinspektionens produktregister. Ämnena ingår i omkring 64 000 kemiska produkter, som i sin tur finns i t ex bilar, plastartiklar, kläder och byggnadsmateriel. Ett okänt antal ämnen som kommer in via importerade varor tillkommer också. Dessutom bildas oönskade kemiska ämnen i industriella processer. Kemiska ämnen sprids sedan från kemiska produkter, varor och byggnader när dessa produceras, används eller skrotas.

Miljötilståndet i Svedala

Det finns all anledning att anta att tillståndet i Svedala vad gäller gifter i miljö inte skiljer sig nämnvärt från andra delar av landet.

Svedala kommun har inte så många stora industrier som handhar giftiga ämnen dock en del mindre. Kommunen har 4 skjutbanor som i sin verksamhet tillför markerna stora mängder bly, polyaromatiska kolväten (PAH) m m. Dessutom har vi en hel del jordbruk och som i sin verksamhet använder bekämpningsmedel.

Vidare har Svedala många villaträdgårdar. Undersökningar på nationellt plan har visat att de största användarna av bekämpningsmedel är villaägarna.

Det finns många villaägare som vid ny- och ombyggnad av sina fastigheter kan behöva hjälp med val av mindre miljöskadliga produkter.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 År 2010 skall kunskapen om halter av särskilt farlig ämnen (definierade i SOU 2000:3, varor utan faror samt i delmål 3) i Skånes naturmiljö och dess negativ effekter på ekosystem eller arter ha ökat. <i>Särskilt delmål för Skåne</i></p>	<p>Delmål 1 År 2010 skall kunskapen om halter av särskilt farlig ämnen (definierade i SOU 2000:3, varor utan faror samt i delmål 3) i Svedala ha ökat samt arbetet med att minska mängderna ha påbörjats.</p>	<p>1. Inventeringen, märkning av förekomst och saneringen av PCB och kvicksilver i fastigheter intensifieras.</p> <p>2. En policy tas fram för hur bygg- och miljönämnden ska bedöma tillståndsansökan för kemisk bekämpning. (Egen åtgärd)</p>	<p>1. Ansv: TU Tidp: Med början snarast Kostn: Pengar äskas i samband med planering av projektet.</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Klart 2006 Kostn: Ca 10 000 kr.</p>
<p>Delmål 2 År 2006 har länets samtliga kommuner antagit och infört en strategi för miljöanpassad upphandling som prioriterar inköp av miljöanpassade varor och tjänster och utesluter användning av ämnen som omfattas av kemikaliestrategins gällande begränsningar. <i>Särskilt delmål för Skåne.</i></p>		<p>3. Utbildning i upphandlingsverktyget från EKV för att underlätta miljöanpassad upphandling. (Egen åtgärd)</p>	<p>3. Ansv: TU Tidp: Snarast Kostn: Ca 15 000</p>
<p>Delmål 3 I fråga om utfasning av farliga ämnen skall följande gälla. Nyproducerade varor skall så</p>		<p>4. Vid alla upphandlingar tillse att, om möjligt, varor som innehåller ämnen som omfattas av kemikaliestrategins begränsningar (prop:</p>	<p>4. Ansv: Alla verksamheter Tidp: Snarast Kostn: Kan inte beräknas</p>

<p>lång det är möjligt vara fria från:</p> <p>--cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen senast år 2007 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet,</p> <p>--nya organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerbara, så snart som möjligt, dock senast 2005,</p> <p>--övriga organiska ämnen som är mycket långlivade och mycket bioackumulerbara senast år 2010,</p> <p>--kvicksilver senast år 2003, samt</p> <p>--kadmium och bly senast 2010.</p> <p>Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte</p>		<p>2000/04:65) underlättas samt att ämnen enligt delmål 3 fasas ut.(Delvis egen formulering)</p> <p>5. Program ska tas fram för återkommande kemikalietillsyn inom detaljhandeln för avvecklande av olämpliga medel. Lämpligt intervall för tillsyn är vart 3:e år. (Egen åtgärd)</p>	<p>5. Ansv: MU Tidp: Klart 2007 Kostn: Ca 15 000/vart 3:e år</p>
--	--	--	--

<p>företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller kadmium eller bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Delmålet avser ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen. Delmålet avser även ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive det som bildas oavsiktligt. Delmålet innebär för Skåne att bland annat tillstånds- och tillsynsmyndigheter till år 2004 i beslutsprocessen tillser att avvecklingen av ovanstående ämnen påbörjas.</p>			
<p>Delmål 4 Det skall utöver tillförsel via luften inte ske något nettotillförsel av kadmium till jordbruksmarken i Skåne. <i>Särskilt delmål för Skåne</i></p>			
<p>Delmål 5 Senast år 2015 skall förekomsten av kemiska bekämpningsmedel och deras</p>		<p>6. Alternativa metoder för ogräsbekämpning undersöks och i möjligaste mån används dessa stället för kemisk bekämpning på</p>	<p>6. Ansv: TU Tidp: Snarast, men senast med början 2008</p>

<p>nedbrytningsprodukter vara nära noll i Skånes sjöar och vattendrag och vara så låga att växter och djur inte skadas. Kemiska bekämpningsmedel eller deras nedbrytningsprodukter som används från 2003 och framåt bör inte kunna påvisas i grundvatten i Skåne. <i>Särskilt delmål för Skåne</i></p>		<p>offentlig plats. Vid val av metod ska en sammanvägning göras av alla miljöaspekter, däribland naturmiljön och arbetsmiljön.</p> <p>7. Det genomförs oanmälda stickprovskontroller för att kontrollera att regler för användningen av bekämpningsmedel följs.</p> <p>8. Informationskampanj till villa- och koloniägare angående bekämpningsmedel och alternativa metoder för bekämpning av skadedjur och ogräs i trädgården. Särskilt avsnitt ska beröra villaägare med enskilda brunnar. (Egen formulering)</p>	<p>Kostn: Pengar äskas i samband med start av åtgärd</p> <p>7. Ansv MU Tidp: Snarast, men senast påbörjat 2007 Kost: Inom ramen för befintlig verksamhet</p> <p>8. Ansv: MU Tidp: 2008 Kostn: 20 000 kr</p>
<p>Delmål 6 Det nationella delmålet om förorenad mark innebär för Skåne att förorenade områden skall vara identifierade och riskklassade senast 2005. Sanering och efterbehandling av sju områden i riskklass 1 och 2 skall ha påbörjats senast 2005. Minst tre områden skall vara slutligt efterbehandlade vid utgången av 2005.</p>			

<p>Delmål 7 Senast år 2010 bör minst 15 % av den odlade arealen vara ekologiskt odlad och försäljningen av ekologiska varor bör ha ökat i motsvarande grad. Särskilt delmål för Skåne</p>	<p>Delmål 7 Senast år 2010 bör minst 15 % av den odlade arealen vara ekologiskt odlad och försäljningen av ekologiska varor bör ha ökat i motsvarande grad. Särskilt delmål för Skåne</p>	<p>9. Strategi tas fram för att inköpen av ekologiska livsmedel i den kommunala verksamheten ska uppgå till 25 % av den totala livsmedelsbudgeten.</p>	<p>9. Ansv: UtbU Tidp: Med början snarast Kostn:</p>
--	--	---	--

Uppföljning sker årligen genom:

RUS:

- Miljöledningssystem
- Förorenade områden
- Farliga ämnen i produkter (Skånsk data) CMR

IMI:

- Andel inköp av ekologiska livsmedel
- Utveckla IMI till att gälla även för bekämpningsmedel

Gröna nyckeltal:

- Ekologisk odling
- Metaller i slam
- Organiska ämnen i slam

6. SÄKER STRÅLMILJÖ

Bakgrund

I vår miljö utsätts vi hela tiden för olika strålkällor. Exponeringen för vissa naturligt förekommande strålkällor kan vi påverka, som t ex radon och UV-strålning. När det gäller radon är det exempelvis i huvudsak rökare som drabbas av lungcancer pga. de samverkande effekterna av tobaksrökning och radon.

Av alla strålkällor är det UV-strålningen från sol och solarier som påverkar vår hälsa mest. Den individuella exponeringen styrs dock i hög grad av livsstil och vanor. Den stora utmaningen är att genom information få människor att minska sina årliga UV-doser. Som ett led i detta arbete byggs ett system för att ange UV-strålningen från solen för en godtycklig punkt i Sverige.

Det finns även strålkällor som skapats genom människans aktiviteter, t ex kärnkraft, där frågan om slutförvar av använt kärnbränsle måste lösas. Andra källor är radioaktivt nedfall efter kärnvapensprängningar och kärnkraftsolyckor, elektromagnetiska fält från t ex mobiltelefoner, avfall från radioaktiva ämnen som används i sjukvården och industrier, samt anriktningsprocesser i industrier.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Det finns 2 stycken kommersiella solarier i Svedala. Dessa samt UV-strålning från solen är en stark källa till strålning.

Radonundersökningar har gjorts och pågår i Svedala. (Se åtgärder under God bebyggd miljö). Det saknas övrig kunskap om elektromagnetiska fält vilket därför bör undersökas.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dos-tillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.</p>	<p>Delmål 1 År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dos-tillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.</p>	<p>1. Allmänheten erbjuds ytterligare information om miljömärkt el som producerats från förnybara energikällor, detta eftersom miljömärket el inte produceras av kärnkraftverk.</p>	<p>1. Ansv: TU, Energirådgivare Tidp: Snarast Kostn: Pengar äskas i samband med planering av kampanjen.</p>
<p>Delmål 2 År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000.</p>	<p>Delmål 2 År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000</p>	<p>2. Kommunen ska informera om risker med solning, både utomhus och i solarium och resultatet av dagliga mätningar av UV-strålning ska spridas via kommunens hemsida.</p>	<p>2. Ansv: MU samt ansvariga för kommunens hemsida Tidp: 2009 Kostn: Ca 30 000</p>
<p>Delmål 3 Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.</p>	<p>Delmål 3 Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.</p>	<p>3. Fält som avviker starkt från vad som kan anses normalt begränsas i bostäder, skolor och arbetsplatser.</p>	<p>3. Ansv: MU och TU Tidp: 2009 Kostn: Ca 30 000</p>

		<p>4. Försiktighetsprincipen tillämpas och i planering undviks att bostäder, skolor, daghem med mera ligger nära elanläggningar och kraftledningar som ger förhöjda magnetfält.</p>	<p>4. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Kostnad kan ej beräknas</p>
--	--	--	---

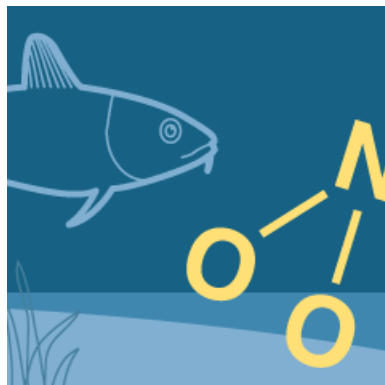
Uppföljning sker och redovisas årligen genom

RUS:

- Cesium -137 i mjölk (värdena uppmätts i Malmö)
- Hudcancerfall- Malignt melanom (Skåne)

IMI:

- Antal bostäder med radonproblem

7. INGEN ÖVERGÖDNING

Bakgrund

Problemen med övergödning finns mest i södra Sverige, men tecken finns även i fjällområdena. Övergödning orsakas av höga halter av närsalterna kväve och fosfor. Nedfallet av kväve i Sverige kommer till 75-80 % från utländska källor. Kväveoxiderna härstammar till stor del från trafik och energiproduktion, medan ammoniak till ca 90 % kommer från jordbruket.

För havet är övergödning ett av de allvarligaste hoten och resulterar i algblomning, grumling av vattnet, syrebrist, krympande tångbälten och syrefria bottenar. Hav och kust påverkas främst av kväve och fosfor som tillförs via vattendragen. Lokalt kan näringsämnen från fiskodlingar bidra kraftigt till övergödningen. Även många sjöar och vattendrag är kraftigt övergödda och den främsta orsaken är utsläpp av fosfor från jordbruk, avlopp eller industri.

Blomning av giftbildande alger kan utgöra en allvarlig hälsofara för både människor och djur. Hälsoproblem hos människor kan också uppstå genom höga halter nitrat i grundvattnet i områden med intensivt jordbruk.

Nedfallet kväve har lagrats upp i marken i skogar och ängs- och betesmarker. Detta leder till att växtligheten successivt förändras och att risken växer för ökat kväveläckage till vattendrag och grundvatten. Arter som är anpassade till näringsfattiga miljöer trängs undan. Övergödning av skogs-, hed- och myrmark orsakas till stor del av luftburna kväveföreningar.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Trenden för Svedala kommuns tillförsel av fosfor och kväve till Segeå är att den minskar även om det sker ojämnt. Läckaget är i hög grad väderberoende vilket kan förklara de tillfälliga

åren av ökning. Reningsverkets tillförsel av näringsämnen till Segeå minskar även om de endast utgör knappt 2 % av de totala utsläppen.

Tillförsel från reningsverket förväntas minska ytterligare eftersom reningsverket under 2004 anlade en vassbädd för omhändertagande av slammet.

Ammoniakutsläppen beräknas i Skåne till ca 9 000 ton varav jordbrukssektorn står för 85 % detta är en minskning med nästan 13% sedan 1995. (Källa Miljömålsportalen)

Hur stor andel som Svedala tillför är inte känt.

Andelen godkända avlopp ökar och målet är att till år 2008 ska alla med enskilt avlopp ha godkänt avlopp.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvar, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå.</p>	<p>Delmål 1 Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå</p>	<p>Se åtgärder 1-3</p>	
<p>Delmål 2 Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 procent från 1995 års nivå till 38 500 ton. Kväveutsläppen till Skånes kustvatten skall senast år 2010 ha minskat med minst 25 procent motsvarande 4 500 ton till nivån 12 400 ton.</p> <p>För att klara delmålet måste kväveutsläppen minska med minst:</p> <p>-1 500 ton från jordbruket (motsvarande 12 % minskning av sektorns utsläpp)</p>		<p>1. Lämna information om projektet ”Greppa Näringen” i samband med tillsyn och andra kontakter med lantbrukare samt årligen i ”Gröna Nyckeltal” redovisa hur många lantbrukare inom kommunen som är anslutna till projektet. (Egen formulering) (Berör delmål 1 och 2)</p> <p>2. Identifiering av områden som översvämmas kontinuerligt för förslag om lämpligt brukande eller annat nyttjande av marken för att minska näringsläckaget. (Egen åtgärd) (Berör delmål 1 och 2)</p>	<p>1. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Inom ramen för befintlig verksamhet.</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Med början inför arbetet med ny ÖP Kostn: Inom ramen för ÖP</p>

<p>-4 ton från skogsbruket (motsvarande ca 5 % av sektorn utsläpp)</p> <p>-1 500 ton från kommunala avloppsreningsverk (motsvarande ca 50 % av sektorns utsläpp)</p> <p>-400 ton från industrin (motsvarande ca 60 % av sektorns utsläpp)</p> <p>-50 ton via luftnedfallet (motsvarande ca 10 % av det totala nedfallet)</p> <p>Dessutom måste våtmarker anläggas på strategiska platser i jordbrukslandskapet i sådan omfattning av kvävetransporten minskar med minst 1 000 ton kväve (räknat från 1995).</p>		<p>3. Vid tillsyn och vid prövning av anmälning- och tillståndspliktiga jordbruk inom särskilt föroreningskänsliga områden ställs krav på långtgående åtgärder, exempelvis restriktioner vid höstspredning av stallgödsel, mer vall inlagt i växtföljden, mer fånggrödor och mer vinterbevuxen mark. (Egen formulering) (Berör delmål 1 och 2)</p> <p>4. Arbetet med otillräckligt renat avloppsvatten från enskilda hushåll, fritidsområden och mindre samhällen fortsätter. Krav ska ställas på bästa möjliga teknik eller enligt Naturvårdsverkets riktlinjer när de allmänna råden från Naturvårdsverket är klara.</p>	<p>3. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Inom ramen för befintlig verksamhet</p> <p>4. Ansv: MU Tidp: När de allmänna råden från Naturvårdsverket är klara. Kostn: Inom befintlig verksamhet</p>
<p>Delmål 3 Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 procent från 1995 års nivå till 51 700 ton. Det innebär för Skåne att utsläppen av ammoniak från jordbruket skall ha minskat med 20% till 8 200 ton.</p>		<p>5. Minskning kan ske genom att kräva täckta flytgödselbehållare eller att röta flytgödseln.</p>	<p>5: Ansv: MU Tidp: Kostn: Inom befintlig verksamhet</p>

<p>Delmål 4 Senast år 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton. För Skåne innebär detta att utsläppen till luft skall ha minskat så att de uppgår till högst 22 200 ton.</p>		<p>Inga åtgärder</p>	
--	--	-----------------------------	--

Uppföljning sker och redovisas årligen genom:

RUS:

- Fosfor i Skånes kustvatten
- Kväve i Skånes kustvatten
- Andel åkerareal med fånggrödor
- Arealer med skydds zoner
- Ammoniakutsläpp

Gröna nyckeltal:

- Fosfortillförsel till Sege å och Öresund minskar
- Kvävetillförsel till Sege å och Öresund minskar
- Mindre kväve och fosfor till Sege å från avloppsreningsverket.
- Antal lantbruk anslutna till Miljöhousesyn eller Greppa näringen

8. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

Bakgrund

Intressekonflikter finns mellan vattendraget som resurs för biologisk mångfald, fiske och rekreation och som resurs för energiproduktion. För att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag räcker det inte med traditionella skyddsformer som områdesskydd. Jord- och skogsbrukets, samt andra verksamhetsutövares, hänsyn behöver utvecklas. Avvägningar måste också göras för att ta tillvara vattendragens kulturhistoriska upplevelsevärden.

Bostäder och verksamheter ligger ofta inom vattendragens naturliga översvämningsområden. Då många naturvärden i vattenmiljöer är beroende av naturliga flöden och vattenståndsvariationer, uppstår intressekonflikter vid förebyggande av översvämning och kontroll av flöden.

Främmande arter som introducerats till svenska sjöar och vattendrag har påverkat både inhemska arter och ekosystemen. För att motverka ytterligare negativ påverkan av främmande arter, har Fiskeriverket publicerat en strategi om utsättningar och spridning av fisk.

Miljötilståndet i Svedala kommun

De småvatten som förekommer i Svedala kan indelas i dels naturligt skapade dels mänskligt skapade.

De naturligt bildade småvattnet dominerar i Svedala och det är främst så kallade dödisgröpar som förekommer. Dessa gröpar varierar i storlek på mellan några tiotals kvadratmetrar till sjöar av Börringesjöns storlek.

Alla större sjöar i Svedala är mer eller mindre eutrofa, d v s överbelastade av näringsämnen. Börringesjön och Fjällfotasjön är exempel på sådana sjöar som innehåller höga halter av fosfor. Orsaken är näringsläckage från omkringliggande marker. Ett exempel på en oligotrof sjö, d v s en svagt näringsbelastat sjö är Pude sjö.

Artrikedomen och naturvärdena i småvatten i Svedala är höga. Det finns dock en del områden som är i dåligt skick pga. av uteblivna hävdning eller utdikning. För att bevara eller öka den biologiska mångfalden krävs att naturmiljöer skapas eller restaureras. Exempel på sådana åtgärder är kalk-fuktängar, strandängar, åmader m m. (Källa: Småvatten och våtmarker i Svedala).

Nationellt miljö kvalitetsmål

Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningarna för friluftsliv värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvar, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd.</p>			
<p>Delmål 2 Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för restaurering av Skånes skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skyddsvärda. Senast år 2010 skall minst 25 procent av de värdefulla eller potentiellt skyddsvärda vattendragen ha restaurerats.</p>			
<p>Delmål 3 Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna samt större enskilda</p>	<p>Delmål 3 Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna samt större enskilda</p>	<p>1. Hot mot potentiella ytvattentäkter identifieras och åtgärder vidtas i enlighet med EU:s direktiv.</p>	<p>1. Ansv: TU Tidp: Klart senast 2008 Kostn: Ca 100 000</p>

<p>ytvattentäkter. Med ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än femtio personer eller distribuerar mer än 10 kubikmeter per dygn i genomsnitt.</p>	<p>ytvattentäkter. Med ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än femtio personer eller distribuerar mer än 10 kubikmeter per dygn i genomsnitt.</p>	<p>2. Vattenförsörjningsplaner som inbegriper nya vattenskyddsområden, skyddsbestämmelser samt åtgärder för att effektivisera vattenanvändningen upprättas.</p> <p>3. Det lagliga skyddet av vattenskyddsområden fastställs när Länsstyrelsen är klar med sin utredning angående tidigare fastställda vattenskyddsområden.</p> <p>4. Vid tillsyn kontrolleras samt kartläggs ytvattentäkter för stora djurbesättningar. (Egen åtgärd)</p>	<p>2. Ansv: TU Tidp: Klart senast 2008 Kostn: Ca 100 000</p> <p>3. Ansv: TU Tidp: Klart senast 2008 Kostn: Kostnad osäkert</p> <p>4. Ansv: MU Tidp: Med början snarast Kostn: Ingår i löpande verksamhet.</p>
<p>Delmål 4 Senast år 2005 skall utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.</p>			
<p>Delmål 5 Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.</p>			

Uppföljning sker och redovisas årligen genom

RUS:

- Antal skyddade sjöar och vattendrag

Gröna nyckeltal:

- Antal rödlistade arter

9. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

Bakgrund

Sverige har jämförelsevis gott om vatten. Urbaniseringen, liksom koncentrationen av fritidsbebyggelse till vissa kustområden, gör dock att grundvattnet inte alltid finns i tillräcklig mängd där det behövs.

Vatten-, livsmedels- och energiförsörjning, anläggningsverksamhet och transporter påverkar grundvattnet. Under de senaste decennierna har användningen av vägsalt (natriumklorid) vintertid medfört den största påtagliga förändringen i grundvattnets kvalitet. Saltet orsakar korrosion bl a på vattenledningar.

Jordbrukets brukningsmetoder för livsmedelsproduktion gör att kväve och bekämpningsmedel läcker till grundvattnet. Mest frekvent har det förekommit i Skånes och Gotlands grundvatten. Ett tecken på att skyddsområden och -föreskrifter för vattentäkter är bristfälliga, är att bekämpningsmedel förekommit i 80 kommunala dricksvattentäkter. Halterna i nästan hälften av dessa har någon gång överskridit gränsvärdet för otjänligt".

I försurade områden löses aluminium och tungmetaller ut från marken och tillförs grundvattnet. Det försurade ytliga grundvattnet påverkar miljön i sjöar och vattendrag. I ca 22 % av landets brunnar i jord är vattnets pH lägre än 6,0. Kraftigast påverkat är grundvattnet i södra Sverige.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Huvuddelen av Svedalas dricksvatten kommer från Alnarpsströmmen. Alnarpsströmmen som är ett stort vattenmagasin passerar strax norr om Svedala tätort i nordvästlig riktning.

Vattnet finns på mellan 30-60 meters djup. Ovan vattenmagasinet finns ett upp till 60 meter tjockt lager av tät moränlera. Själva vattenverket finns i Svedala och vattnet distribueras till större delen av Svedala förutom i den norra delen med Bara och Klågerup som får sitt vatten från Vomb. Sammantaget levereras ca 1 200 000 m³ vatten per år.

Det tas årligen cirka 100 vattenprover på det kommunala vattnet. Det som undersöks är vattnets kemiska sammansättning och eventuellt innehåll av bakterier och mikrosvampar.

Det finns också 15 vattensamfälligheter som var och en levererar dricksvatten till mellan 4 och 27 hushåll. De flesta av dessa är borrade men det finns även en som är kombinerad grävd och ytvattentäkt. De vattenprover som tagits på dessa 15 brunnar, visar i ett fall spår av rester av växtbekämpningsmedel och detta låg under gränsvärdet.

Dessutom finns det enskilda brunnar. Många av dessa är grävda. Eftersom vattnet i den grävda brunnen har en kortare infiltrationssträcka som renar vattnet är dessa brunnar mer känsliga för föroreningar.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvar, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.</p>	<p>Delmål 1 Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.</p>	<p>1. Komplettera Malmö stads undersökning av Alnarpsströmmens utbrednings- och tillrinningsområde samt därefter utarbeta program för åtgärder.</p>	<p>1. Ansv: TU Tidp: Klart senast 2010 Kostn: ???</p>
<p>Delmål 2 Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.</p>	<p>Delmål 2 Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.</p>	<p>2. Bilda en vattenplaneringsgrupp som ska arbeta med vattenfrågor inför ÖP och Dp. Gruppen kan lämpligtvis bestå av Christel Strömsholm Trulsson, Tom Andersson, Erika Hibe samt någon från plansidan. Gruppen ska beakta alla frågor som berör vattenkvalitet på grundvatten- och ytvatten samt kemikaliepåverkan och biologisk mångfald. (Egen åtgärd)</p> <p>3. Genomföra en sammanställning av befintligt material som berör vattenfrågor. Sammanställningen ska digitaliseras för att användas i GIS-miljö. (Egen åtgärd).</p>	<p>2. Ansv: TU och MU Tidp: Med början snarast Kostn: Ingen extra kostnad ingå i löpande verksamhet</p> <p>3. Ansv: TU och MU Tidp: Klart 2008 Kostn: Kostnad: 85 000 kr</p>

<p>Delmål 3 Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.</p>	<p>Delmål 3 Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.</p>	<p>4. Inventering av var det förekommer kemisk bekämpning i anslutning till kommunala vattentäkter samt andra gemensamhetsanläggningar för vattenuttag.</p>	<p>4. Ansv: MU Tidp: Under 2007 Kostn: 35 000 kr.</p>
---	---	--	---

Uppföljning sker och redovisas årligen genom

Lämpliga indikatorer kommer att utarbetas

10. MYLLRANDE VÅTMARKER

Bakgrund

I Sverige och i andra länder har våtmarkerna utsatts för mycket omfattande ingrepp. Under 1880-1980 uppgick det statliga stödet för att torrlägga sjöar och blöta skogs- och jordbruksmarker till ca 7 miljarder kronor.

Den totala myrarealen i Sverige uppgår till ca 6,3 miljoner hektar. I myrskyddsplanen har 392 000 ha tagits upp, varav ca 245 000 ha hittills har skyddats. Ca 2 500 ha har säkerställts som kulturresevat. Myrskyddsplanen bör dock kompletteras med kulturhistorisk kunskap. Exploatering av torvmark går inte att förena med kulturmiljövårdens intressen.

Småvatten och våtmarker ingår som viktiga enheter i vattnets kretslopp. Tillgången till vatten dess näringsinnehåll och att vattnet är fritt från föroreningar är en av grundförutsättningarna för ett fungerande ekosystem. Utdikning och annan avvattning eller exploatering av våtmarkerna leder ofta till översvämningar, övergödningsproblem, torra eller jordflykt. Dessutom ett minskat biologiskt mångfald. Vidare har våtmarkerna en viktig funktion för friluftslivet.

Ökade insikter om konsekvenserna av ingreppen har lett till att flera aktörer nu arbetar med att restaurera våtmarkerna. Fortfarande saknas dock en strategi för skydd och vård. Våtmarker kan ofta hysa arkeologiska fynd och det är viktigt att fyndplatserna inte skadas när våtmarken restaureras.

Miljötilståndet i Svedala kommun

De småvatten som förekommer i Svedala kan indelas i dels naturligt skapade dels mänskligt skapade.

De naturligt bildade småvattnet dominerar i Svedala och det är främst så kallade dödisgropar som förekommer. Artrikedomen och naturvärdena i småvattnen i Svedala är höga. Det finns dock en del områden som är i dåligt skick pga. av uteblivna hävdning eller utdikning. För att bevara eller öka den biologiska mångfalden krävs att naturmiljöer skapas eller restaureras. Exempel på sådana åtgärder är kalkfuktängar, strandängar, åmader m m. (Källa: Småvatten och våtmarker i Svedala).

Svedala kommun deltar i Segeå projektet vilket kommer att innebära att ca 25 hektar våtmarker anläggs i Svedala kommun fram t o m 2006. Det har då totalt tillsammans med tidigare LIP-projekt anlagts 50 ha våtmarker i Svedala kommun. Eventuell kommer ytterligare våtmarker att anläggas mellan 2006-2009. Finansieringen till dessa är dock ännu inte klart.

Nationellt miljökvalitetsmål

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Det nationella målet innebär för Skåne att samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige har ett långsiktigt skydd senast år 2010.</p>			
<p>Delmål 2 Senast år 2004 skall inte skogsbilvägar byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt.</p>			
<p>Delmål 3 Det nationella delmålet om anläggning och återskapande av våtmarker innebär för Skåne att minst 2 500 ha våtmarker och småvatten anläggs, återskapas eller vara beslutade på strategiska platser i odlingslandskapet till år 2010 med utgångspunkt från 2000. Ytterligare minst 2 500 hektar våtmarker bör planeras och snarast anläggas. Potentiellt värdefulla våtmarker utanför landskapet, till exempel myrar och sumpskogar skall återställas</p>	<p>Delmål 3 Inom ramen för Segeå-projektet skall totalt 25 hektar våtmarker anläggas i anslutning till Segeå. För att uppfylla Svedala kommuns andel av det regionala målet bör ytterligare minst 50 hektar våtmarker anläggas fram till 2010.</p>	<p>1. Våtmarker anläggs i lämpliga fall som utjämningsmagasin vid exploateringar.</p> <p>2. Potentiella våtmarksområden eller objekt anges i översiktsplanen.</p>	<p>1. Ansv: MU och TU Tidp: Snarast Kostn: Exploatören står för kostnaderna.</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Med början i kommande ÖP Kostn: Ingår i kostnad för framtagande av ÖP</p>

		<p>3. Åtgärder vidtas för att kompensera markavvattning eller ingrepp i befintliga våtmarker i samband med exploatering.</p> <p>4. Minst 40 hektar våtmarker ska anläggas. (Egen åtgärd).</p>	<p>3. Ansv: MU och TU Tidp: Snarast Kostn: Exploatören står för kostnaderna.</p> <p>4. Ansv: MU Tidp: Med början 2006 Kostn: Pengar äskas i samband med projektbeskrivningar. Ev. möjlig finansiering från EU</p>
<p>Delmål 4 Åtgärdsprogram ska senast till år 2005 finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.</p>			

Uppföljning sker och redovisas årligen

RUS:

- Areal (ha) av skyddade våtmarker
- Areal (ha) av anlagda våtmarker oavsett stödform
- Andel skyddad areal i myrskyddsplanen

Gröna nyckeltal:

- Areal av våtmarker inom Sege å projektet

11. LEVANDE SKOGAR

Bakgrund

Både produktionen och den biologiska mångfalden i skogen påverkas av luftföroreningar och klimat. Sedan decennier faller stora mängder försurande ämnen och atmosfäriskt kväve ner över skogen. Vi kan inte med säkerhet bedöma vilka konsekvenserna blir om den höga tillförseln fortsätter. Ännu svårare är det att förutspå effekterna av eventuella klimatförändringar.

Viltets betande är ett problem såväl för produktionen som för den biologiska mångfalden i skogen. Flera lövträdsarter hotas. Viltbetning är en av orsakerna till att gran istället för tall nu planteras i södra Sverige där skog har avverkats.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Skogsmarken i Svedala kommun upptar en yta på ca 3 290 hektar vilket motsvarar ungefär 15% av den totala arealen. (Källa: Länsstyrelsen) De dominerande trädslagen är gran och bok med inslag av ek, tall, sykomorlön, lärk och al som ekonomiska träslag. Skogsmarken i Svedala tillhör den mest produktiva i landet. (Källa: Naturen i Svedala kommun, 1999) Av skogsarealen består till ca 25% av bok. Tidigare har inslaget av andra ädla lövträd främst ek varit mycket större. De äldre ekar som finns är ofta vidkroniga och har eller står fortfarande i hagmarker.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Skogen och skogsmarkens värde för biologiska produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Delmål för Södra Götaland	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvar, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 År 2010 finns minst 28 000 hektar skyddsvärd skogsmark i form av frivilliga avsättningar. Delmålet kommer att kompletteras med mål för <u>säkerställande av värdefull skogsmark för naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal.</u></p>			
<p>Delmål 2a År 2010 skall antalet gamla/grova träd ha ökat med minst 10 procent. <i>Särskilt delmål för Södra Götaland</i></p> <p>Delmål 2b Mängden hård död ved ska öka med minst 40 procent och därmed uppgå till minst 3,0 skogskubikmeter per hektar och vara högre i de områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. Andelen lövträd skall utgöra minst 30 procent av volymen. Arealen äldre lövrik skog skall minst bibehållas. Arealen gammal skog skall bibehållas och vara högre i de</p>	<p>Delmål 2a År 2010 skall antalet gamla/grova träd ha ökat med minst 10 procent.</p>	<p>1. Deltaga i samverkan med Länsstyrelsen med fortsatta inventeringar av jätteträd och efterträdare samt informera markägare om värdet av gamla/grov träd. (Egen formulering)</p> <p>2. Plantering av lövträd inom ramen för balanseringsprincipen. (egen åtgärd)</p>	<p>1. Ansv: MU Tidp: 2007 Kostn: 40 000 kronor</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Bekostas av exploitörerna</p>

<p>delar av Södra Götaland där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. Arealen markföryngrad med lövskog skall öka och arealen ädellövskog ska öka med 200 hektar per år i Södra Götaland.</p> <p>Utgångspunkten för delmål 2 är skogstillståndet år 1998.</p>			
<p>Delmål 3</p> <p>Skogsmarken skall brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast 2010.</p>			
<p>Delmål 4</p> <p>Åtgärdsprogram skall finnas och ha inletts senast år 2007 för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder i regionen.</p>			
<p>Delmål 5</p> <p>Senast år 2005 har samtliga kommuner som äger skog antagit policys för sitt skogsbruk på egna marker där det bland annat framgår hur skogarna skall skötas med avseende på rekreation och friluftslivets intressen.</p>			

<p>Senast 2010 har områden av särskilt intresse för rekreation och friluftsliv utpekats samt överenskommelser gjorts med berörda skogsägare. Mål och strategier för skötsel av dessa områden har lagts fast i samverkan med markägare. <i>Särskilt delmål för Södra Götaland.</i></p>			
---	--	--	--

Uppföljning sker och redovisas årligen

RUS:

- Skyddad skogsmark genom biotopskydd.

Gröna nyckeltal

- Antal planterade träd eller areal planterad lövskog till följd av balanseringsprincipen.

12. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP

Bakgrund

Ett rikt odlingslandskap förutsätter jordbruk i alla delar av landet, samt skötsel av kulturhistoriska miljöer, slätter- och betesmarker så att värdena bevaras. Detta kan vara svårt att förena med ett rationellt och konkurrenskraftigt jordbruk. Det är viktigt att berörda brukare och allmänheten har god kunskap om varför vi ska bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna i odlingslandskapet, samt om vilka åtgärder som krävs.

Många av odlingslandskapets typiska fåglar har minskat. Stare, sånglärka och ladusvalan har minskat till hälften. Flera undersökningar har visat att orsaken till är det moderna och intensiva jordbruket. Rationaliseringar för att erhålla större ytor för allt större jordbruksmaskiner har medfört att stenmurar tagits bort, diken grävts ner och att betesmarker har odlats upp eller planterats med skog.

Undersökningar som Länsstyrelsen i Skåne gjort visar att från 1962 fram till idag har nästan 14 000 ha vilket motsvarar cirka 7% av den mest värdefulla jordbruksmarken i länet försvunnit. Orsaken är expansionen av tätorter och anläggandet av vägar.

I Sverige som helhet minskar arealen åker och antal jordbruksföretag långsamt. I Norrlands inland, Värmland och Dalarna är minskningen betydligt kraftigare. Att åkermark läggs ner och jordbruksföretag upphör är dock inte enbart relaterat till dålig lönsamhet. En utredning om vilka andra faktorer som ligger bakom nedläggningen av jordbruksmark i glesbygd pågår.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Av Svedalas totala areal består till ca 55% av åkermark, d v s ca 12 500 ha.

Öppna, stora åkerlandskap finns främst i sydväst och i norr medan det i övriga delar av Svedala finns ett mer varierat landskap med inslag av skogspartier, sjöar och småvatten. Kring godsens finns stora brukningsenheter, dessa främst i väster. I de centrala och östra delarna finns mer småskaliga och varierande åkermarker. De stora jordbruksområdena i söder och väster tillhör de mest produktiva i landet varför det är viktigt att inte exploatera dessa. Men även åkermarken i de centrala och östra delarna ligger över medelproduktionen i landet.

Ungefär 6% av den totala arean i Svedala består av betesmark. Detta motsvarar en yta på ca 1 280 ha. Större delen av betesmarken är kulturbetesmark som tidigare var åkermark. Det finns endast ca 300 ha naturbetesmark och dessa är till stora delar gödselpåverkade och har därför har en mer trivial flora. (Källa: Naturvårdsprogram 1999)

Nationellt miljö kvalitetsmål

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden bevaras och stärks. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1 Senast år 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sådant sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad hårdvallsäng skall ökas med 100 procent till år 2010. Arealen hävdad våtmarker skall öka med 25 procent till år 2010. I särskilt värdefulla naturtyper, som sandstjäpp, rikkärr, kalkfuktängar, havsstrandängar och lövängar, skall hävden säkerställas.</p>	<p>Delmål 1 Senast år 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sådant sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad hårdvallsäng skall ökas med 100 procent till år 2010. Arealen hävdad våtmarker skall öka med 25 procent till år 2010. I särskilt värdefulla naturtyper, som sandstjäpp, rikkärr, kalkfuktängar, havsstrandängar och lövängar, skall hävden säkerställas.</p>	<p>1. Djurhållarpooler skapas, exempelvis genom att upprätthålla lokala register med djurhållare respektive markägare till ohävdade marker.</p> <p>2. Andelen naturbeteskött som serveras i restauranger och matsalar i den kommunala verksamheten ökas.</p> <p>3. Utifrån ängs- och betesmarksinventeringen väljs värdefulla marker ut som är i behov av restaurering. Lantbrukare informeras om natur- och kulturmiljövärden och möjligheterna till ersättning för restaurering.</p> <p>4. I områden med höga natur- och kulturmiljövärden vidtas ytterligare åtgärder för att hejda åtgärder på jordbruksmark som innebär att denna inte längre kan återställas till jordbruksmark.</p>	<p>1. Ansv: MU Tidp: Snarast Kostn: Inom ramen för befintlig verksamhet</p> <p>2. Ansv: UtbU och VU Tidp: Snarast Kostn: Beror på i vilken grad ökningen sker</p> <p>3. Ansv: MU i samverkan med Länsstyrelsen Tidp: Länsstyrelsen avgör tidpunkt Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering</p> <p>4. Ansv: MU i samverkan med Länsstyrelsen Tidp: Länsstyrelsen avgör tidpunkt Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering</p>

		<p>5. En sammanställning av områden med sandstäpp, rikkärr, kalkfuktängar, strandängar/våtslätterängar och havsstrandängar görs för att bedöma hävdstatus på dessa marker. Utifrån sammanställningen restaureras de marker som är ohävdade och/eller igenvuxna.</p>	<p>5. Ansv: MU i samverkan med Länsstyrelsen Tidp: Länsstyrelsen avgör tidpunkt Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering</p>
<p>Delmål 2 Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. För Skåne innebär det att mängden småbiotoper karakteristiska för respektive landskapstyp skall öka.</p>	<p>Delmål 2 Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela kommunen.</p>	<p>6. En policy vid biotopskydds- och exploateringsärenden utarbetas så att dispenser utfärdas restriktivt och att kompensationsåtgärder krävs.</p>	<p>6. Ansv: MU och TU i samverkan med Länsstyrelsen Tidp: Länsstyrelsen avgör tidpunkt Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering</p>
<p>Delmål 3 Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka till år 2010 med ca 70 procent. Delmålet innebär för Skåne att minst 3 000 gårdar sköter sina kulturbärande landskapselement senast 2010.</p>			

<p>Delmål 4 Det nationella delmålet för växtgenetiska resurser och ett långsiktigt säkerställt bevarande av inhemska husdjursraser i Sverige till år 2010 innebär för Skåne att lantsorter av spannmål med flera kulturväxter bevaras, att SLB-kon, linderödssvin, skånska blommehöns, göingegeten och skånegäss bevaras i tillräckligt stort antal för att raserna ska kunna överleva.</p>			
<p>Delmål 5 Senast år 2006 skall åtgärdsprogram finnas för de hotade arterna som har behov av riktade åtgärder.</p>			
<p>Delmål 6 Senast år 2005 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriska värdefulla byggnader kan tas tillvara. Målet innebär för Skåne också att kulturarvet i odlingslandskapet ska kunna upplevas och förstås samt att hotade kulturmiljöer skall skyddas och bevaras. <i>Särskilt delmål för Skåne.</i></p>	<p>Delmål 3 Senast år 2010 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriska värdefulla byggnader kan tas tillvara.</p>	<p>7. I lokala kulturmiljöprogram redovisas särskilt jordbrukets byggda, anlagda och odlade kulturarv samt hur dess värden ska bevaras och brukas.</p>	<p>7. Ansv: MU och KU Tidp: Klart senast 2008 Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering</p>

Uppföljning sker och redovisas årligen

RUS:

- Antal vårdade landskapselement med miljöstödsersättning
- Areal äng och betesmark med miljöstöd
- Åkerareal för odling av grödor

IMI:

- Andelen naturbeteskött i skolmatsalar

Gröna nyckeltal:

- Antal djur som ingår i djurpool.

13. GOD BEBYGGD MILJÖ

Bakgrund

Buller

År 1998 utsattes drygt 2 miljoner personer för buller över riktvärdena utomhus vid sin bostad. Samma år utsattes uppskattningsvis 840 000 personer för buller över riktvärdena i bostaden.

Trafikbuller upplevs ofta som det största lokala miljöproblemet i tätorter. Buller påverkar oss negativt på många vis. Buller kan göra det svårt att uppfatta tal och medför irritation, påverkar vår koncentration, stör vår inläring och orsakar också sömnproblem samt negativa effekter på hjärt- och kärlsystemet. Höga ljud som exponeras under en längre tid ger permanenta skador på hörselorganens sinnesceller.

Hur buller upplevs varierar och kan vara både av fysisk som psykisk karaktär. Den som är rädd för hundar kommer troligtvis också att uppleva grannen skällande hund som mer störande än en granne som inte är hundrädd och kanske till och med har egen hund. Detta förändrar dock inte upplevelser och den är likväl en störning.

Transporter

Under de senaste 40 åren har tätorternas befolkning och areal ökat kraftigt, samtidigt som boendetätheten minskat. Avstånd och transportbehov har därmed ökat. Kollektivtrafiken är väl utbyggd i storstadsområdena, men i glesbygden kan bil vara det enda möjliga färdmedlet. För att minska bilåkandet krävs satsningar på miljövänliga, säkra, bekväma och tidseffektiva transportmedel. En viktig aspekt är bostädernas läge i förhållande till arbetsplatserna, butiker och annan service. Vi måste också ändra vår livsstil - år 1999 använde t ex 44 % av kvinnorna annat än bil till jobbet, medan motsvarande siffra för männen bara var 31 %.

Energi

Vad gäller uppvärmning av fastigheter så är det numera fler i Sverige som värmer upp sina hus med pellets än med eldningsolja. Detta är mycket bra sett till koldioxidmålet. Det kan dock vara negativt med tanke på partiklar och bensen. Detta är biprodukter av all eldning med biobränsle.

Luftkvalitet

Utvecklingen av teknik och bränsle har lett till att luften under de senaste årtionden har förbättrats väsentligt. Trenden med minskade luftföroreningar avtog i slutet av 1990-talet och luftföroreningarna är fortfarande så höga i Sverige att man beräknar att ca 1 000 personer dör en för tidig död till följd av dem. Luftföroreningar orsakar allmänt sämre lungfunktion med astma, kronisk bronkit lunginflammationer och cancer men också hjärt- och kärlsjukdomar.

Radon

Radon är en färg- och luktlös radioaktiv gas som bildas då radium sönderfaller. Radon avgår från berggrund och jordarter som innehåller uran och torium. Gasen är delvis vattenlöslig vilket medför att den även kan finnas i borrade brunnar. Radon kan också finnas i ohälsosamma mängder i alunskifferbaserad blå lättbetong som tillverkades mellan 1929-1975. Det är lätt att undersöka förekomsten av radon i bostäder. En lite dosa sätts ut och under ca en månad. Stöd finns att söka för radonsanering av fastigheter.

Miljötilståndet i Svedala kommun

Bebyggelse och befolkningsutveckling

Generellt sett är befolkningsutvecklingen beroende av bostadsbyggandet. Det betyder att byggs det inga hus avstannar eller minskar befolkningsökningen. Svedala kommun tar varje år fram en prognos över hur befolkningen utvecklas. Till grund för prognosen ligger exploateringsprogrammet.

Svedala kommun har antagit bostadspolitiska mål som redovisas i Exploateringsprogram 2004-2008:

- 65 bostäder per år är ett medeltal.
- 2/3 av dessa lokaliseras i Svedala och 1/3 i Bara och Klågerup.
- Bebyggelsen lokaliseras genom detaljplanering till största delen i Svedala, Bara och Klågerup under programperioden.
- Bostäder skall upplåtas med såväl äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt.
- Tomter skall finnas tillgängliga för uppförande av småhus med äganderätt.
- Bostadsbyggandet skall utformas till den bebyggelse som finns i kommunen. Avsteg kan göras där planförutsättningar finns.
- Kommunen skall ha en attraktiv bostadsmiljö. (Källa: Fördjupad översiktsplan för Bara).

Kommunen har påbörjat arbetet med en ny översiktsplan som beräknas vara klar under 2006. I samband med det arbetet kommer en tröskelvärdesutredning att göras för att finna en ny lämplig nivå på bostadsbyggandet. Tröskelvärdesutredningen ska gälla för tiden fram till 2020 fokuserar på följande 4 scenarier: 25 000 eller 30 000 innevånare båda alternativen med mångkärnig eller fåkärnig utbyggnad.

En utbyggnad för 25 000 innevånare, kommer att innebära en fördelning av utbyggnaden med i högre grad än tidigare, flerbostadshus. I det fåkärniga alternativet kommer ca 73 % av utbyggnaden beräknas ske i Svedala tätort, 20 % i Bara och 4% i Klågerup.

I det mångkärniga alternativet för 25 000 innevånare kommer utbyggnaden att ske mer jämt fördelat över kommunen; Svedala 25 %, Bara 21 %, Klågerup 3 %, Hyltarp 21 %, Holmeja 15 % och Sjödiken 13 %. I scenariet för 30 000 innevånare är fördelningen mellan utbyggnads-orterna ungefär den samma som i 25 000 scenarierna.

Under 2004 var ungefär 3,5 % av Svedalas area tätorter då undantaget ytor som består av vatten. Som jämförelse består Malmö kommun av ca 47 % tätort och snittet i hela Skåne är 5 %.

Kulturminnesvård

Kommunen har under många år ägnat stort intresse åt befintlig bebyggelse och genomfört ett flertal inventeringar. Sedan 1990 finns ett bevarandeprogram kallat "Gamla Svedala", som bland annat innehåller en inventering av all bebyggelse före 1950 med tillhörande miljöer, en bebyggelseklassificering samt förslag till områdesbestämmelser och rekommendationer. Kommunstyrelsen beslöt i augusti 1993 att bevarandeprogrammet skall tjäna som underlag för framtida områdesbestämmelser och vid bygglovprövningen. (Källa: Fördjupad översiktsplan för Bara).

Buller

Biltrafik, järnväg och flyg orsakar en del buller i Svedala kommun. Men även fläktar, luftvärmepumpar, skällande hundar, musik från grannen.

Trenden visar en ökning av klagomålen på buller även om en kraftig minskning skedde mellan åren 2002-2004.

Transporter

Mätningar av trafikmängden görs regelbundet av Vägverket. Den senaste för väg 108 gjordes 2001 och det visade att sedan 1981 har trafiken på väg 108 ökat från ca 4 000 till 6 500 fordon/dygn. För E65 under samma tidsperspektiv har det skett en ökning från ca 7 500 till 15 000 fordon/dygn. Totalt motsvarar det en ökning på ca 85 % under loppet av 20 år.

Den dagliga pendlingen till och från arbetet i kommunen fördelade sig under 2001 enligt följande: inpendling till Svedala kommun görs av 3 242 personer och utpendling av 6 088. De som ingår i statistiken är personer över 16 år. Största delen av både ut- och in pendlingen sker med bil vilket genererar ett stort årligt trafikarbete.

Antalet bilar per 1000 personer har i kommunen mellan tiden 1990 till 2004 ökat från 420 till 520. Det vill säga att räknat på alla innevånare i Svedala kommun, även de under 18 år, så har fler än hälften av innevånarna en bil.

Energiförbrukning

Den totala energiförbrukningen i Svedala har ökat med 15 % jämfört med 1990. Vid fördelningen av energislag visar det sig att eldningsolja (Eo1) för uppvärmning av en och flerfamiljsbostäder har minskat med ca 30 % till förmån för bland annat träbränsle som under samma period ökat med 12 %. Vidare har en del olja ersatts med halm, spannmålsrester och flis.

Ungefär 40 % av all småhusbebyggelse uppvärms med el antingen i form av direktverkande el 22%, vattenburen el 14% eller med värmepumpar de återstående 4%. Här kan mycket effektiviseringar göras ex genom installationer av värmepumpar i de fastigheter som har lämpliga planlösningar.

Det allra bästa är att diskutera energiförbrukning och uppvärmningssystem i ett mycket tidigt skede av byggprocessen och att i högre grad än vad som görs beräkna kostnaderna för installerat system och eventuella tillkommande kostnader för att minska husets energiförbrukning i ett längre perspektiv.

Luftkvalitet

Enligt Vägverkets uppgifter ligger det uppskattade bakgrundsbidraget av partiklar (PM10) på årsmedelvärdestid för Skåne mellan 14,6 – 16,1 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft), vilket innebär att samtliga kommuner i Skåne utifrån bakgrundshalten är skyldiga att företa mätningar av partiklar (PM10). Detta berör även Svedala.

Partiklar består bland annat av salt, damm och kommer i stor utsträckning från vägtrafiken, industrier, arbetsmaskiner och energiproduktion. Längs vägar uppstår partiklar till följd av slitage av vägbanor, däck och bromsar. Vedeldning orsakar vid visst väderlek stora koncentrationer av partiklar.

Det har uppmätts höga halter av bensen i ett flertal kommuner i Skåne. Cirka 20 % av tätorterna i Sverige bedöms idag ha bensenhalter som överskrider miljö kvalitetsnormen. Det finns därför anledning att misstänka att även Svedala kan ha dessa höga halter inom vissa områden. Källorna till bensen är framför allt vedeldning, bilavgaser och industriutsläpp och förekommer framför allt i urban miljö och i villaområden med hög andel fasta bränslen och otillräcklig förbränningsutrustning.

Avfall

Svedala kommun äger sedan den 1 januari 2004 Sysav tillsammans med Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Staffanstorps, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad med tillsammans cirka 620 000 invånare.

Sysav behandlar avfall från både hushåll och företag. Insamling och transport av avfallet till våra anläggningar sköts av delägarkommuner och entreprenörer.

Mängden brännbart hushållsavfall minskar medan mängden insamlat glas och papper ökar. Detta pekar på att graden av återvinning ökar i hushållen.

Trenden för avfallet vid återvinningscentralen är att den ökar, dock med en minskning för 2004.

Markanvändning

Markarealen som får stöd för ekologisk odling som ej är KRAV-märkt har ökat från 0 % år 1996 till 5 % år 2003. Resten av landet ligger på 15,8 %. Det nationella målet är på 20 % år 2005. Vilket åtminstone för Svedalas del inte är möjligt att nå.

Ytterligare 1 % odlas enligt normerna för KRAV-märkt odling.

Radon

”Undersökning av markradon i Svedala” daterad 1990 visar att de högsta radonvärdena har uppmätts inom Svedala tätort där två förkastningszoner korsar varandra. Detta område klassas som nästan högrisk med ett radonvärde i jordluften på 25-40 kBq/m³.

Kommunen kännetecknas av stora djup av jord som ligger ovan berggrunden. Detta fungerar som ett ”filter” och minskar risken för att radon från den bergrunden att tränga upp till markytan.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Delmål för Skåne	Delmål för Svedala	Åtgärder i Svedala	Ansvarig, tidpunkt och kostnad
<p>Delmål 1a Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkomma så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras.</p>	<p>Delmål 1a Med början av ÖP 2006 skall fysisk planering och samhällsbyggande i Svedala grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkomma så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras.</p>	<p>1. Föra in MKB-processen i bygg- och miljökontorets planprocess.</p> <p>2. En miljömålslista arbetas fram för vad som ska in i ÖP, ex:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trafikfrågor • Energi • Buller • Dagvatten • Skydd av kultur och miljövärden • Grönområdes- och handikappsanpassningsstrategi m m. <p>3. Ett kvalitetsprogram för planarbetet arbetas fram och uppdateras löpande som bland annat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handikappanpassning (Bygg i kapp - handikapp) • Trafik (kollektiv och GC) • Energiförbrukning (riktvärden) • Material (Manula och återvänt material) • Avfall (plats och metod) 	<p>1. Ansv: MU Tidp: Genast Kostn: Ingår i löpande verksamhet</p> <p>2. Ansv: MU Tidp: Klart 2006 Kostn: Ingår i löpande verksamhet</p> <p>3. Ansv: MU Tidp: Klart 2006 Kostn: Ingår i löpande verksamhet</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Dagvatten (riktlinjer och övergripande system) • Grönområde (tillgänglighet och kvalitet) <p>4. En checklista arbetas fram för att i alla plan- och byggfrågor beakta ex.</p> <ul style="list-style-type: none"> • skydd av kulturminne • skydda av naturområde • handikappanpassning • brandskydd • riktvärden för buller • riktvärden för elektromagnetiska fält • riktvärden för radon • dagvattenpolicyn • riktvärde för rekreationsavstånd och grönområde • plats för källsortering • jordartskarta • skyddsavstånd till transport av farligt gods • riskanalys för brand och explosion • grundvattenskydd • våtmarker (Egen åtgärd) (Berör delmål 1 a-d, 2 och 3 a-b) 	<p>4. Ansv: MU Tidp: Klart 2006 Kostn: Ingår i löpande verksamhet</p>
--	--	--	---

<p>Delmål 1b Senast år 2010 skall all fysisk planering grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas.</p>	<p>Delmål 1b Senast år 2010 skall all fysisk planering i Svedala grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas.</p>	<p>5. Arbeta fram en plan för att ta fram områdesbestämmelse för byarna.</p>	<p>5. Ansv: MU Tidp: Klart 2007 Kostn: Ca 30 000 kr.</p>
<p>Delmål 1c Senast år 2010 skall all fysisk planering och samhällsbyggande grundas på planer och strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte öka.</p>	<p>Delmål 1c Senast år 2010 skall all fysisk planering och samhällsbyggande i Svedala grundas på planer och strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte öka.</p>	<p>Se åtgärderna 2, 3, 4 och 5</p>	<p>Ansv: MU Tidp: Klart 2007 Kostn:</p>
<p>Delmål 1d Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara resurser skall tas tillvara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft kan</p>	<p>Delmål 1d Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande i Svedala grundas på program och strategier för hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara resurser skall tas tillvara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi,</p>	<p>6. Ny energiplan upprättas som innehåller en strategi och program för miljöanpassade transporter. Strategin bör på lämpligt sätt knytas till andra planer och program. (Egen åtgärd; se även begränsad klimatpåverkan).</p>	<p>6. Ansv: TU Tidp: Arbetet pågår Kostn: Ca 75 000 kr</p>

främjas.	biobränsle och vindkraft kan främjas.		
Delmål 1e Det nationella planeringsmålet för vindkraft är en årlig produktionskapacitet på 10 TWh år 2015. För Skåne innebär detta ett planeringsmål för vindkraft på 2 TWh främst baserat på en utbyggnad till havs. <i>Särskilt delmål för Skåne.</i>		7. Antagen vindkraftspolicy ska följas vilket innebär att enskilda vindkraftverk provas enskilt.	7. Ansv: MU Tidp: Pågår Kostn: Ingår i löpande verksamhet
Delmål 2 Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 procent av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.	Delmål 2 Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen i Svedala skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 procent av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.	8. Åtgärder för skydd av kulturhistoriska värden inkl skydd av befintliga bebyggelse med ett nytt grönt nyckeltal på 25 % skyddat bestånd.	8. Ansv: MU Tidp: Klart 2010 Kostn: Pengar äskas i samband med projektformulering
Delmål 3a Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen beslutat om för buller i bostäder skall ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.	Delmål 3a Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen beslutat om för buller i bostäder skall ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.	9. Efter 2010 skall inga befintliga bostäder utsättas för högre buller än 60 dBA ekv vid husfasad. I de fall utomhusbullret ej kan reduceras till nivå enligt ovan skall riksdagens inomhusvärden uppnås.	9. Ansv: TU Tidp: Klart 2010 Kostn: ca 400 000

		10. En bullersaneringsplan skall tas fram.	10. Ansv: TU Tidp: Klar senast 2010 Kostn: ca 30 000
Delmål 3b För att bevara bullerfria områden skall infrastrukturplaneringen förhindra ytterligare fragmentering av landskapet och använda redan existerande korridorer istället för nya, där landskapet är förhållandevis opåverkat av buller. <i>Särskilt delmål för Skåne.</i>	Delmål 3b För att bevara bullerfria områden skall infrastrukturplaneringen förhindra ytterligare fragmentering av landskapet och använda redan existerande korridorer istället för nya, där landskapet är förhållandevis opåverkat av buller. <i>Särskilt delmål för Skåne.</i>	Se åtgärder 2, 3 och 4	
Delmål 4 Det nationella delmålet för naturgrus innebär för Skåne att länets uttag av naturgrus år 2010 högst 1 miljon ton per år och andelen återanvänt material utgör minst 15 procent av ballastanvändningen.	Delmål 4 Det nationella delmålet för naturgrus innebär för Svedala att återanvänt material eller kross utgör minst 20 procent av ballastanvändningen.	11. I samband med upphandling och vid egna entreprenader skall återanvänt material användas i första hand.	11. Ansv: Alla utskott Tidp: Snarast Kostn: Osäkert kan även vara kostnadsbesparande
Delmål 5a Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 procent till år 2005 räknat från 1994		Inga åtgärder	

års nivå samtidigt som den totala mängden genererat avfall inte ökar.			
Delmål 5b Samtliga avfallsdeponier har senast år 2008 uppnått en enhetlig standard och uppfyller högt uppställda miljökrav enligt EU:s beslutade direktiv om deponering av avfall.		Inga åtgärder	
Delmål 6a Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.		12. Kommunen ska i samband med framtagande av ny energiplan undersöka möjligheterna att röta bland annat matavfall, varefter eventuellt mål fastställ i energiplanen.(Egen åtgärd).	12. Ansv: TU Tidp: Pågår Kostn: Ca 75 000 kr
Delmål 6b Senast år 2010 skall matavfallet och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier med mera återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara		Se åtgärd 12.	

blandat med annat avfall och är av sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.			
Delmål 7 Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta ska bland annat ske genom att den totala energianvändningen och miljöbelastningen minskar och skall 2005 vara lägre än år 1995.			
Delmål 8 År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under en längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation.		13. Uppföljning görs av att obligatorisk kontroll av ventilationssystem (OVK) genomförs av fastighetsägare. Kontrollen av ventilations- och energioptimering vid nybyggnation skärps.	13. Ansvarig: TU och MU Tidsplan: Snarast Kostnad: Inom ramen för befintlig verksamhet.
Delmål 9 År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt därför skall det säkerställas att:		14. Stickprovsmätningar av radongas genomförs i nya bostadsområden för att utröna och följa upp hur val av byggnadssätt har påverkat radonhalten. Totalt bör mätning av radongas ske i ca	14. Ansvarig: MU Tidsplan: Klart senast 2007 Kostnad: Ca 15 000 kronor

<ul style="list-style-type: none"> • radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft, samt att • radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft. 		<p>50 bostäder. (Egen åtgärd)</p> <p>15. Informera fastighetsägarna om deras ansvar för åtgärder för att radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft. (Egen åtgärd).</p>	<p>15. Ansvarig: MU Tidsplan: Senast klart 2008 Kostnad: Ca 5 000</p>
---	--	---	---

Uppföljning sker och redovisas genom

RUS:

- Antal byggnadsminnen
- Kommunala energiprogram
- Deponerat hushållsavfall
- Återvinning Metall
- Återvinning Wellpapp
- Återvinning Papper/kartong
- Återvinning Plast
- Återvinning Glas

IMI:

- Grusanvändning
- Längd cykelvägar

Gröna nyckeltal:

- Andel skyddat bestånd av kulturhistoriska bestånd inklusive byggnader

16. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Bakgrund

Synen på biologisk mångfald och dess betydelse har ändrats sedan begreppet myntades på 1980-talet. Biologisk mångfald är gener, arter och deras samverkan samt vad de gör till nytta för ekosystemen som att rena vatten och luft, binda jorden och pollinera våra grödor. Biologisk mångfald bidrar till folkhälsan genom att många natur- och kulturmiljöer är en viktig källa till rekreation och friluftsliv.

Sverige har åtagit sig att både bevara och nyttja den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt, i enlighet med FN:s konvention för biologisk mångfald. Världens regeringschefer antog vid toppmötet i Johannesburg 2002 målet att till år 2010 stoppa den dramatiska förlust av biologisk mångfald som nu sker. Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv är en insats på nationell nivå för att bidra till detta mål.

Sveriges biologiska mångfald idag är resultat av klimat, geologiska förutsättningar och människans olika verksamheter. Många av våra växter och djur som idag är hotade är på olika sätt gynnade eller till och med beroende av att landskapet hävdas. Omläggningen av jord- och skogsbruket under det senaste seklet avspeglar sig i vilka arter som har blivit vanligare och vilka som har blivit sällsynta. Vi vet att äldre brukningsmetoder skapade en rik biologisk mångfald.

För att bevara och hållbart nyttja vår biologiska mångfald görs en mängd insatser. Värdefull natur skyddas genom Natura 2000-nätverket, våra nationalparker och naturreservat. Det stora arbetet med att kartlägga Sveriges fauna och flora (Artprojektet) är en annan viktig del i förvaltningen av den biologiska mångfalden. Det samma gäller åtgärdsprogrammen för att bevara våra mest hotade arter. Naturvårdsverket tar fram och genomför sådana program tillsammans med andra centrala och regionala myndigheter.

Biologisk mångfald utgörs av den mosaik av naturtyper och livsmiljöer som finns i landskapet – odlad mark, vattendrag och sjöar liksom våtmarker och skogar. En betydelsefull insats i arbetet med biologisk mångfald på landskapsnivå är den miljöövervakning som pågår genom Nationell Inventering av Landskapet i Sverige, NILS.

Miljötilståndet i Svedala Kommun

År 1999 antogs Svedala kommuns naturvårdsprogram. I denna finns beskrivet naturen i Svedala. Där finns också utpekade särskilt värdefulla områden, motiv till varför området anse värdefullt samt förslag till åtgärder för att bevara eller utveckla området i fråga. Områdena är indelade i tre olika klasser:

- N1 högsta naturvärde utmärks av naturvärden av nationellt intresse med unika förhållanden med avseende på vegetation, artsammansättning, kulturhistoria och ekologiska processer. Exempel på sådana naturtyper är välbevarade naturbetesmarker, områden med naturskogskvaliteter, våtmarker, vattendrag och sjöar med stora biologiska värden. Storleken har betydelse för klassificeringen liksom samverkan mellan flera värden.
- N2 mycket höga naturvärden berör främst lite mindre områden med mycket höga naturvärden. Det kan till exempel gälla ängs- och hagmarksområden och skogområden samt våtmarker med mycket höga naturvärden.
- N3 höga naturvärden skiljer sig från objekten i vardagslandskapet genom speciella naturtyper, rödlistade arter eller värdefullt kulturlandskap med biologiskt innehåll.

Syftet med naturvårdsprogrammet är att beskriva var det finns värdefulla områden, hur värdefulla de är och belysa vilka åtgärder som behövs för att naturvärdena ska kunna bibehållas eller utvecklas.

Nationellt miljö kvalitetsmål

Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Av riksdagen angivna delmål för miljö kvalitetsmålet:

1. Senast år 2010 skall förlusten av biologisk mångfald inom Sverige vara hejdad.
2. År 2015 skall bevarandestatusen för hotade arter i landet ha förbättrats så att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade har minskat med minst 30 procent jämfört med år 2000, och utan att andelen försvunna arter har ökat.
3. Senast år 2007 skall det finnas metoder för att följa upp att biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt. Senast år 2010 skall biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald upprätthålls på landskapsnivå.

I ett generationsperspektiv bör miljö kvalitetsmålet enligt prop. 2004/05:150 innebära bland annat följande:

- Samhällets insatser för att bevara den biologiska mångfalden bedrivs med ett landskapsperspektiv på förvaltningen av ekosystemen. Ekosystemens buffertförmåga bibehålls, dvs. förmågan att klara av förändringar och vidareutvecklas, så att de kan vara fortsatt produktiva och leverera varor och tjänster.
- Landskapet, sjöar och hav är så beskaffat att arter har sina livsmiljöer och spridningsvägar säkerställda.
- Det finns tillräckligt med livsmiljöer så att långsiktigt livskraftiga populationer av arter bibehålls (gynnsam bevarandestatus).
- I områden där viktiga naturtyper skadats restaureras sådana så att förutsättningarna för den biologiska mångfalden väsentligt förbättras. Det kan t.ex. handla om naturtyper som generellt har minskat kraftigt i yta och utbredning, som fått sina kvaliteter som livsmiljö generellt utarmad, som hyser en stor mångfald av arter eller som hyser genetiskt särpräglade bestånd av arter.
- Arterna är spridda inom bl.a. sina naturliga utbredningsområden i landet så att genetisk variation inom och mellan populationer är tillräcklig.

- Främmande arter eller genetiskt modifierade organismer som kan hota människors hälsa eller hota eller utarma biologisk mångfald i Sverige introduceras inte.
- Den biologiska mångfalden upprätthålls i första hand genom en kombination av hållbart nyttjande av biologiska resurser, bevarande av arter och deras livsmiljöer samt åtgärder för att minimera belastningen av föroreningar och genom att begränsa klimatpåverkan.
- Arter som nyttjas t.ex. genom jakt och fiske förvaltas så att de långsiktigt kan nyttjas som en förnyelsebar resurs, och så att ekosystemens strukturer och funktioner inte påverkas.
- Människor har tillgång till natur- och kulturmiljöer med ett rikt växt- och djurliv, så att det bidrar till en god folkhälsa.
- Det biologiska kulturarvet förvaltas så att viktiga natur- och kulturvärden består.
- Samhället och dess medborgare har en bred kunskap om och förståelse för vikten av biologisk mångfald. Traditionell och lokal kunskap om biologisk mångfald och dess nyttjande bevaras och används när så är lämpligt.
- Sverige deltar aktivt i det internationella miljösamarbetet för att bevara biologisk mångfald.

Åtgärder i Svedala kommun

Till skillnad från de andra nationella miljökvalitetsmålen har Länsstyrelsen i Skåne län inte brutit ned målet till regional nivå. Detta kommer att ske under 2006. Kunskapen om Svedala kommuns natur är till följd av bland annat befintligt Naturvårdprogram ganska goda. Dock är basmaterialet i programmet ca 10 år vilket innebär att det behöver uppdateras. Förslag till åtgärd för att uppfylla det nationella miljökvalitetsmålet är följande projekt:

Projekt: Naturen i Svedala kommun

Syfte

Syftet med projektet är att uppfylla de nationella målen som innebär att:

- Senast år 2010 skall förlusten av biologisk mångfald inom Sverige vara hejdad.
- År 2015 skall bevarandestatusen för hotade arter i landet ha förbättrats så att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade har minskat med minst 30 procent jämfört med år 2000, och utan att andelen försvunna arter har ökat.
- Senast år 2007 skall det finnas metoder för att följa upp att biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt. Senast år 2010 skall biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald upprätthålls på landskapsnivå.

Åtgärder

En uppdatering av befintlig naturvårdsprogram ska göras. De övriga nationella miljökvalitesmålen ska i den mån det är möjligt beaktas och arbetas in i programmet/planen.

De markägare som har värdefulla naturområden ska informeras om detta och ges förslag på lämplig skötsel av området.

Materialet ska digitaliseras för att kunna användas för GIS.

Vidare ska förslag på lämpliga indikatorer tas fram för att möjliggöra uppföljning av eventuella åtgärder.

Allmänheten ska ges information om Svedalas värdefulla natur. Detta kan ske via artiklar i lokalpressen, broschyr eller eventuellt i samverkan med den lokala naturskyddsföreningen. Syftet med att informera allmänheten om kommunens värdefulla natur är att kunskapen förhoppningsvis ökar respekten för kommunens värdefulla natur men kanske också ger en känsla av stolthet. Informationen bör även ta upp problemet med nedskräpning och dumpning av avfall.

Tidplan

Upphandling av/eller projektanställning av någon med erforderlig kunskap för att genomföra Åtgärden ska påbörjas med ansökan om stöd under våren 2006. Projektanställning eller upphandling av konsult ska ske så att arbetet kan starta under våren 2007. Ett naturvårdsprogram/naturvårdsplan presenteras jan/feb 2008 för remissrunda för antagande under slutet av 2008. Beräknad tidsåtgång för projektanställd eller konsult för åtgärden är ca 1 år.

Kostnad

Kostnad för ca 300 000 kronor. För åtgärden är det möjligt att söka NIP-stöd från länsstyrelsen som täcker halva kostnaden varför kommunens kostnad för åtgärden uppgår till ca 150 000 kronor.

Uppföljning

Miljö kvalitetsmålet beslutades av riksdagen den 25 november 2005. Den nationella uppföljningen av miljömålet kommer att redovisas i Miljömålsrådets årsrapport i de Facto-serien i juni 2006. Uppföljning på lokal nivå ska ske med hjälp av de inom ramen för projektet föreslagna indikatorer.

ORDLISTA

Arsenik är ett mycket giftig och cancerframkallande grundämne som förekommer naturligt i varierande halter i berggrunden. Höga halter kan leda till utlösning till grundvattnet. Arsenik används främst som träskyddsmedel och för konservering av uppstoppade djur. Arsenik är starkt cancerframkallande och ger tumörer i hud, lunga och urinblåsa, möjligen även i lever och njure.

Arvsmassepåverkande ämnen kan leda till ärftliga mutationer eller skador som på sikt kan ge cancer eller skador på reproduktionen. Teoretiskt sett kan skadorna uppkomma efter en enstaka exponering för en mycket låg dos av ämnet.

Bensen förekommer som allmän luftförorening i tätorter till följd av innehållet i bensin och utsläpp från förbränning. Bensen är en ur hälsosynpunkt viktig luftförorening, eftersom den är en välkänd cancerframkallande substans som förekommer i bensin i halter upp till 5 % och som även nybildas i förbränningsprocesser. I tätorter härrör bensen framför allt från avdunstning från bensin samt från bilavgaser. Vedförbränning avger relativt höga halter av bensen.

Bioackumulerbara ämnen lagras i vävnader och mängden ökas vartefter exponering av ämnet sker.

Bly har under en mycket lång tid använts i olika produkter och för en mängd olika ändamål, exempel på detta är mynt, färgpigment, kokkärl, konservburkar, vattenledningssystem och som smakämne. Tidigare användes bly som tillsats i bensin, men denna användning har helt upphört i Sverige. Nutida användningsområden för bly är batterier, kablar, färgpigment, ammunition samt lödmaterial. Blyexponeringen har minskat under senare år, framför allt pga att bly i bensin tagits bort samt att det skett en övergång från lödda till svetsade konservburkar. Trots att de flesta födoämnen numera innehåller låga halter av bly så sker ändå den största exponeringen via mat och dryck. Högt intag av vissa livsmedel såsom njure, lever, champinjoner, vallmofrön, skaldjur och vin kan medföra ett högre blyintag.

För små barn som gärna stoppar föremål i munnen kan bly i jord och damm vara en betydande exponeringskälla. Redan vid mycket låga doser ger bly skador på nervsystemet. Under senare år är det främst effekter på hjärnans utveckling hos foster och barn som uppmärksammas. Vid blodblyhalter runt 100 µg/l har symptom som fördröjd utveckling, nedsatt intellektuell kapacitet (lägre IQ) och beteendestörningar kunnat påvisas hos barn på gruppnivå. Det är dock oklart vid vilken lägsta blyhalt som de neurotoxiska effekterna börjar uppträda.

Andra effekter som kan uppträda vid relativt låg exponering (ca 100 µg/l blod eller lägre) är hämmad blodbildning, nedsatt hörsel, njurpåverkan och minskad skelettillväxt hos barn.

Bq (bequerel) Efter Tjernobylyolyckan 1986 har radioaktivt nedfall, framför allt av cesium -134 och -137, vållat problem. Förhöjda halter av dessa isotoper har främst påträffats i insjöfisk, vilda bär och svamp samt i kött av ren, älg, rådjur, och får. Livsmedelsverket fastställde efter Tjernobyl gränsvärden för cesium -137 i livsmedel. Dessa är:

- 1500 Bq/kg för kött av ren och vilt, insjöfisk, vilda bär och svamp samt nötter
- 300 Bq/kg för övriga livsmedel

Enligt Livsmedelsverkets undersökningar innehåller de flesta saluhållna livsmedel idag mycket låga mängder av cesium -137. Det genomsnittliga intaget i Sverige beräknades 1994 till 274 Bq per person och år, baserat på Livsmedelsverkets och Strålskyddsinstitutets matkorgsundersökning. Renkött, som väsentligt kan bidra till intaget av radioaktiva cesiumisotoper, kontrolleras rutinmässigt eller genom stickprovskontroller. Renkött liksom insjöfisk förväntas ha förhöjda halter under en relativt lång tid framöver. För speciellt utsatta områden och konsument- grupper, t ex samer eller andra som till stor del lever på självhushåll genom jakt, fiske och bärplockning, har särskilda kostråd utarbetats.

dB är en enhet för mätning av ljudnivå. dB-skalan är logaritmisk. En ökning eller minskning av ljudnivån med 10 dBA uppfattas av det mänskliga örat som en fördubbling respektive halvering av ljudet

Ekosystem utgör olika samhällen. Djurarterna för sig och växtarterna för sig. Detta innebär att det finns ett djursamhälle och ett växtsamhälle. De individer som tillhör samma art bildar tillsammans en population. Grodorna vid sjön bildar en grodpopulation och vassen vid sjön bildar en vasspopulation o.s.v.

Flyktiga organiska ämnen (VOC) är allmänna föroreningar i inomhusluft och flera hundra har identifierats. Föroreningskällor är utomhusluft, tobaksrök, annan förbränning, byggnadsmaterial och inredning.

Fortplantningsstörande ämnen påverkar förmågan till fortplantning. Några exempel är att antalet spermier hos män har minskat under de senaste femtio åren. Fiskar har drabbats av tvekönighet och fåglar av förtunnade äggskal. Kemikalier i miljön misstänks var orsaken till dessa och andra störningar i fortplantningsförmågan.

Fosfor är ett grundämne som oftast förekommer i olika föreningar bland annat i avloppsvatten. Höga halter av fosforföreningar i vatten kan tillsammans med kväveföreningar och organiska ämnen orsaka förhöjd biologisk aktivitet i vatten genom en process som kallas eutrofiering.

Försiktighetsprincipen är en av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. Den finns formulerad i 2 kap. 2 §: ”Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.”

Försurning orsakar främst av förbränning av kol, olja och andra fossila bränslen. Förbränningen medför utsläpp av svavelföreningar som försurar mark och vatten.

Gröna el-certifikat infördes 2003 till följd av EU-lagstiftning. Det är ett system som innebär att alla som säljer el måste leverera en viss mängd el som producerats från förnyelsebara energikällor. Den elleverantör som inte själv producerar den ”gröna elen” kan då köpa ett certifikat av en annan leverantör som producerar grön el.

Utsläppsrätter innebär att alla företag inom EU tilldelas rätt att släppa ut en viss mängd koldioxid. De företag som då minskar sina utsläpp kan sälja den rättigheten för det utsläpp man inte gör till ett annat företag som då får betala för den rättigheten.

IPCC: s (International Panel of Climate Changes) FN-organet IPCC, Intergovernmental Panel on Climate Change, har arbetat sedan 1998 med att kontinuerligt sammanställa och utvärdera forskningsresultat vad gäller klimatfrågor.

Kadmium är ett grundämne som hos människor orsakar skada genom att ansamlas i njurarna, urlakar skelettet och kan även ge nedsatt fertilitet.. Under det senaste seklet har det skett en spridning av metallen i den allmänna miljön p g a den industriella användningen, men också som förorening i fosfatgödselmedel. Kadmium kan användas som ytbeläggning på plåt, kadmiering (analogt galvanisering med zink). Kadmiumföreningar har använts som pigment i röda och gula målarfärger, plaster och keramiska glasyrer. Fortfarande används kadmium i elektroder till ackumulatörer. Nedfallet av kadmium över Sverige har minskat. Sedan 1970-talet har kadmiumutsläppen från industrier minskat kraftigt i Sverige. Samtidigt har också kadmiumhalten i gödselmedel men trots detta ökar kadmiumhalten i våra åkerjordar. Nedfallet i södra Sverige beror till stor del på koleldning i våra grannländer.

Kalkfuktängar finns på kalkrik mark och ger där ibland synnerligen artrika kalkfuktängar. Vegetationen kan här ofta påminna om rikkärren och en hel del arter är gemensamma. Typiska växter är majviva, slätterblomma, tätört, ett flertal starrarter, t ex hirsstarr, slankstarr och gulstarr samt gräset älväxing. Denna vegetationstyp är beroende av bete för att behålla sin öppna prägel.

Koldioxidekvivalenter är ett begrepp som används för att få jämförbarhet mellan växthusgasers påverkan på växthuseffekten. Det är ett sätt att ange hur stor påverkan som gasen har på växthuseffekten jämfört med koldioxid. Detta är räknat per viktsenhet gas. Som exempel kan nämnas att metan har 21 gånger högre växthuseffekt än koldioxid räknat per viktsenhet. Det finns sex olika gaser eller grupper av gaser som är upptagna i Kyotoprotokollet och det är de man i första hand strävar efter att minska utsläppen av.

Kreosot är ett hälsofarligt träskyddsmedel. Kreosot kan ge hudskador och framkalla cancer. Det är bioackumulerande och mycket giftigt för vattenlevande växter och djur. Kreosot används vid tryckimpregnering för att ge ett långvarigt skydd mot röta och insekter. Det ligger

då i sakens natur att kreosot också medför risker för människors hälsa. Därför är det viktigt att skydda sig mot kreosot. Kreosot framställs ur stenkoltjära och innehåller mer än 200 olika ämnen.

Krom (Cr) är ett grundämne som kan framkalla cancer och påverka arvsmassan. Det kan även ge kontaktallergi. Krom kan bioackumuleras och är giftigt för vattenlevande organismer och däggdjur.

Kvicksilver (Hg) är ett grundämne och en giftig tungmetall som lätt binds till proteiner och därför anrikas i muskulatur och nervsystem. Kvicksilver i ren form avger giftiga ångor. Kvicksilvrets giftighet för naturen gjorde sig drastiskt påmind på grund av stor fågeldöd på 50 och 60-talet. Många rovfåglar som åt skadade frätande småfåglar blev funna döda eller förlamade. Orsaken var kvicksilverbetat utsäde. 1988 förbjöds all kvicksilverbetning. Stora mängder kvicksilver har fram till 50- och 60-talet släppts ut från pappers- och massaindustrin, där det använts som konserveringsmedel av pappersmassa och som bekämpningsmedel för att förhindra tillväxt av alger i rörledningar och maskiner. Omfattande fiberbankar med kvicksilver ligger nu i bottensedimenten. Mycket är hårt bundet så länge inte fiberbankarna rörs, men ändå finns ett stort läckage av kvicksilver från bottensedimenten. De stora kvicksilverutsläppen har inneburit att fisk från många sjöar har för höga halter. Gränsen 1 mg kvicksilver per kilo fiskkött överskrids i cirka 10 000 sjöar i Sverige (1988), enligt uppskattningar som Naturvårdsverket gjort. Beräkningar har gjorts att kvicksilverutsläppen måste minska med 80 procent för att också minska i naturen.

Kväveoxid som uppstår vid all typ av förbränning, reagerar på samma sätt som svavelsyra men omvandlas till salpetersyra och bidrar till försurning och övergödning.

Kyotoprotokollet: enligt detta ska industriländerna, till exempel länder i Europa, USA och Japan, tillsammans minska sin andel utsläpp av växthusgaser med minst 5 procent från den nivå de låg på 1990.

Länderna inom EU ska gemensamt minska sina utsläpp med 8 procent, USA med 7 procent och Japan med 6 procent. Utsläppen jämförs mellan 1990 års nivå och perioden 2008-2012. Protokollet föreslår en minskning av sex växthusgaser:

- koldioxid (CO₂)
- metan (CH₄)
- kväveoxid (N₂O)
- fluorkolväten (HCF)
- perfluorväten (PFC)
- svavelhexafluorid (SF₆)

Kyotoprotokollet innehåller en rad olika regler för hur man ska beräkna minskningarna och hur länder kan samarbeta för att minska utsläppen. Tanken är att industriländerna ska kunna köpa och sälja utsläppsrätter sinsemellan. Ett land som finansierar ett projekt som minskar utsläppet av växthusgaser i ett annat land kan räkna sig till godo dessa minskningar.

Lokaliseringsprincipen i 1:a kap 4§ i miljöbalken säger att alla verksamheter eller åtgärder som tar mark- eller vattenområden i anspråk annat än bara tillfälligtvis skall välja en plats som är lämplig så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Ozon är en ytterst reaktiv, starkt oxiderande, instabil och i ren form explosiv gas, som känns igen på sin speciella lukt. Ozon är giftigt, även i låga halter. Det mesta av atmosfärens ozon befinner sig på 15-30 km över jordytan i det så kallade ozonlagret. Vid jordytan är koncentrationen ozon mycket lägre än i stratosfären, det ozon som finns här kallas marknära ozon.

Medan för lite ozon i ozonlagret gör att det är farligt att sola utan solskyddsfaktor på sommaren medför för höga halter av marknära ozon skador på människor, djur och växter. Ozonet bildas naturligt vid elektriska urladdningar, till exempel vid åska samt vid naturliga fotokemiska reaktioner. Marknära ozon bildas genom ljusets inverkan då det finns kväveoxider och kolväten i luften. Processen underlättas om det är vackert väder och temperaturen är över 20°. Problem med marknära ozon uppkommer alltså främst sommartid på våra breddgrader och är tydligare i närheten av större städer.

Ozon angriper membran i cellen och orsakar något som kallas oxidativ stress vilket kan orsaka andningssvårigheter och irritation i ögon och slemhinnor hos människor och djur, och vara giftigt för växter. En forskargrupp i Umeå har beräknat att 1700 personer årligen dör i förtid på grund av förhöjda halter av ozon.

Miljöhousesyn har utvecklats i samarbete mellan LRF, Mejerierna, Lantmännen, Sveriges Slakterier, Svensk Fågel och Svenska Ägg. Syftet med Miljöhousesynen är att tillhandahålla ett egenkontrollsverktyg/checklista för lantbrukaren. Det är ett hjälpmedel för att lantbrukare själv ska kunna kontrollera att verksamheten på gården lever upp till svensk lagstiftning och vissa gemensamma leveransvillkor.

Miljözoner är områden i städer där särskilda regler gäller för tunga fordon.

Obligatorisk ventilationskontroll (OVK) ska göras för att få en god inomhusmiljö. Funktionskontroll ska ske innan ett nytt ventilationssystem tas i bruk första gången och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen. Intervallerna är olika beroende på slag av byggnad.

En- och två-bostadshus omfattas inte av kravet på återkommande besiktning. För dessa gäller att ventilationen endast ska kontrolleras när systemet tas i bruk för första gången.

Polyaromatiska kolväten (PAH) utgör en stor grupp av ämnen som bildas vid ofullständig förbränning. Småskalig vedeldning och vägtrafik är de huvudsakliga källorna till utsläpp av PAH i Sverige. På Hornsgatan i Stockholm varierar halterna av 14 uppmätta PAH mellan 100 och 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, Bakgrundshalterna av PAH i södra Sverige är ca 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Det är sedan länge känt att exponering för förbränningsprodukter som sot och tjära, som innehåller PAH i varierande utsträckning, kan medföra en ökad risk för cancer.

Partiklar (PM10) är in-andningsbara partiklar har vanligtvis en storlek på ca 10 μm (0,01 mm). Partiklar kommer från många olika källor, t ex förbränning av fossila och biobränslen, väg- och fordonsslitage, skogsbränder, havssalt, ökensand och andra jordmaterial. Partiklar i

utomhusluft har bevisats vara en bidragande orsak till ökad sjuklighet och dödlighet. Kopplingar har bland annat gjorts till hjärt-/kärlsjukdomar, luftrörskatarr och lungcancer. Känsliga grupper är troligen främst personer med sjukdomar i luftvägar, hjärta eller kärl samt äldre och barn. Man vet idag inte säkert vad som gör partiklarna hälsovådliga: deras storlek, antal, massa, yta eller beståndsdelar.

PCB (Polyklorerade bromider) är ett miljö- och hälsoskadligt ämne som bland annat påverkar immunförsvaret och fortplantning. Vi får främst i oss PCB via vår föda. Användningen förbjöds år 1973, men ämnet finns fortfarande kvar i miljön på grund av dess långa nedbrytningstid. Det är viktigt att hindra att ytterligare PCB sprids till miljön. PCB kan finnas i fogmassor, isolerrutor, kondensatorer samt i en viss typ av hus som är byggda år 1956–1973. Fastighetsägaren är ansvarig för att identifiera och byta ut byggmaterial som kan sprida PCB till omgivningen.

Radon är ett grundämne som vid sönderfaller till radondöttrar. Radondöttrarna följer med luften vi andas och vid för höga halter kan det orsaka lungcancer. Även andra organ i kroppen får en stråldos, men risken för skada är mindre där. Luften som finns i marken har alltid en hög radonhalt. Lufttrycket är lägre inomhus än utomhus och därför suges den radonhaltiga luften lätt upp i huset. Risken är större om marken är luftgenomsläpplig och husets grund är otät. SSI uppskattar att ca 500 000 bostäder har förhöjda halter av radon, varav de flesta småhus. Riktvärdet för hus, både befintliga och hus som nyproduceras, är 200 Bq/m³ inomhusluft. Alla byggnadsmaterial som är baserade på sten avger radon, oftast i små mängder. Blå lättbetong är undantaget. Det är ett alunskifferbaserat byggmaterial, som avger mer radon än andra byggmaterial. Blåbetong tillverkades och användes mellan 1929 och 1975. Högriskgrupper är rökare och personer som utsätts för passiv rökning.

Rikkärr förekommer vanligast på kemiskt basiska marker t ex i kalkområden. Förekommer ofta på platser med rinnande källvatten. Vanliga arter är orkidéer t e x ängsnycklar och skogsnycklar men även arter som slätterblomma och tätört samt vissa halvgräs så som bunkestarr och ängsstarr. Extremrikkärr har även hög kalkhalt i källvattnet och ger då en speciell flora.

Svaveldioxid (SO₂) är en färglös gas som har en stickande lukt vid höga halter. Den bildas vid förbränning av svavelhaltiga bränslen, framför allt olja och kol. En del av svaveldioxiden orsakar vi själva, men en del förs in från utlandet med vindarna. I atmosfären reagerar svaveldioxid med vattenånga och bildar svavelsyra, H₂SO₄.

Svaveldioxid ger hälsoeffekter på andningsorganen. Det är främst känsliga grupper, t.ex. astmatiker som drabbas. Problem som har observerats är astmabesvär, bronkit och förhöjd förekomst av luftvägsinfektioner.

Både svaveldioxid och svavelsyra ger skador på växtlighet och korrosion av metaller.

Ultraviolett (UV) strålning är, liksom synligt ljus, röntgen och radiovågor, en sorts elektromagnetisk strålning. Det som karakteriserar den elektromagnetiska strålningen är dess våglängd. UV-strålningens våglängder är något kortare än de för synligt ljus. UV-strålning kommer framförallt från solen, men även från konstgjorda källor såsom diverse lampor och

elsvetsar. UV-strålning kan skada hud och ögon både akut och på sikt. Akuta skador är brännskador (sveda) för huden och snöblindhet (hornhinneinflammation) för ögonen. På sikt kan UV-strålningen öka risken att drabbas av hudcancer (malignt melanom, skivepitel- och basalcellscancer) och göra huden rynkig. Flera ögonsjukdomar, framförallt grå starr, förknippas med UV-strålning. UV-strålningen kan även hämma immunförsvaret.

Våtslätteräng har tidigare varit hävda översilningsängar där gräset har skördats. Har en grässvål med slätter eller betesgynnade arter.

Växthusgaserna Forskare inom IPCC har kommit fram till att medeltemperaturen, globalt sett, har ökat med en halv grad under 1900-talet. Koldioxidhalten har också ökat med ökad förbränning av fossila bränslen under samma period. Forskarna inom IPCC är överens om att det finns ett samband mellan temperaturhöjningen och den ökade koldioxidhalten och att det är mänsklig aktivitet som har lett till detta. Växthusgaser har egenskapen att de släpper igenom solljus, men bevarar mer värmestrålning än vanlig luft. På samma sätt som glaset i ett växthus bidrar till att värma upp växthuset kan växthusgaserna bidra till att värma upp jordens klimat. Enligt FN har de stigande halterna av växthusgaser lett till att vädret förändrats över hela jorden. Denna så kallade växthuseffekt kommer sannolikt att öka. Det är svårt att förutse exakt hur klimatförändringarna kommer att se ut, men en höjning av jordens medeltemperatur kan till exempel leda till att havsytan stiger. Stormar och andra extrema väderfenomen kan bli vanligare och häftigare. Det kan leda till att kustområden drabbas hårt och att djur som inte hinner anpassa sig kan komma att hotas. I många torra delar av världen, där bristen på mat redan är ett akut problem, kan odlingsförhållandena försämrats ytterligare.